

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านระดมพัฒนา หมู่ที่ 6

ตำบลโลกสูง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวกฤตดากร ขอนโพธิ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณา
สารนิพนธ์ฉบับนี้ เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาบริหารจัดการและประเมิน โครงการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

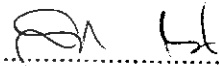
.....

(ผศ.ดร.อัชชาติ วรณรักษ์)

กรรมการสอบ

.....

(ผศ.ดร.อัชชาติ วรณรักษ์)

.....

(อ.ดร.सानุช ณ ถลาง)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรประกาศนียบัตร
บัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมิน โครงการ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

.....

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๕ ๗ ๒๕๖๕

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากความร่วมมือและความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายท่านซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย ทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
- รองศาสตราจารย์ ดร.องค์การ อินทร์ทรัพย์
- อาจารย์ ดร.พัฒนา กิติอาษา ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- อาจารย์สุรียา สมุทกุลดี ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไช้มุกด์ ผู้สอนชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
- รองศาสตราจารย์ ดร.โท ทิพย์สุวรรณกุล ผู้สอนชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
- อาจารย์ ดร.สาธุช ฅกลาง อาจารย์ที่ปรึกษา
- อาจารย์ ดร.อัญชติ วรรณรักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา
- พัฒนาการตำบลโลกสูง
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณปู่ ย่า ตา ยาย พ่อแม่ พี่ น้อง ในหมู่บ้านที่ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

(นางสาวกฤดากร ขอนโพธิ์)

บัณฑิตกองทุน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

กันยายน 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	3
4. วิธีการดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน โครงการ.....	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	4
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ.2544.....	5
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	6
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	7
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	8
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	9
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพโมเดล.....	9
8. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ.....	10
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ.....	
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	12
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	14
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการ.....	15

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	16
5.การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	17
6.การวิเคราะห์ข้อมูล.....	17
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมิน โครงการ.....
1.ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	19
2.ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม.....	36
3.ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	42
4.ผลอื่นๆที่เกิดขึ้นจาก โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	44
5.สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	45
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....
1.วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	47
2.วิธีดำเนินการ.....	47
3.ผลการดำเนินการ.....	48
4.อภิปรายผล.....	50
5.ข้อเสนอแนะ.....	51
บรรณานุกรม.....	53
ภาคผนวก.....	54
ภาคผนวก ก ระเบียบกองทุนหมู่บ้านระดมพัฒนา.....	55
ภาคผนวก ข แผนที่ตำบลโลกสูง.....	63

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ.....	10
2. รูปแบบ ชิพ โมเดล.....	14

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนและร้อยละของประชากร.....	29
2. แสดงการประกอบอาชีพของประชากร.....	32
3. แสดงการมีที่ดินทำกิน.....	32
4. รายได้ของประชากร.....	32
5. รายชื่อคณะกรรมการ.....	37

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

สภาพเศรษฐกิจในสังคมไทยเป็นตัวชี้วัดความอยู่รอดของประชากรของประเทศมาช้านาน สังคมไทยที่ผ่านมาในอดีตอาศัยกันอยู่แบบครอบครัวใหญ่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย อยู่อย่างพอเพียงแบบพึ่งพาตนเอง ในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ โดยอาศัยพึ่งพาธรรมชาติที่เอื้ออำนวยและมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ การเป็นอยู่ร่วมกันของสังคมที่เป็นจุดเด่น คือ ความเอื้ออาทรและถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน

สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ผ่านมามีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นเมื่อมีการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-8 มาใช้และประสบความสำเร็จยังผลให้ประชากรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น แต่การกระจายรายได้ยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร โดยเฉพาะประชากรที่อาศัยอยู่ในชนบทซึ่งส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งต้องประสบกับปัญหาจากทางเศรษฐกิจและธรรมชาติ ความเป็นอยู่จึงค่อนข้างขัดสนแร้นแค้น ประกอบกับผลผลิตทางการเกษตรไม่ได้ผลผลิตเท่าที่ควรแก่การยังชีพและเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว ทำให้มีการอพยพแรงงานไปตามแหล่งเมืองอุตสาหกรรม อาชีพส่วนใหญ่ที่ประกอบก็คือ คนงานในโรงงานอุตสาหกรรม กรรมการลูกจ้าง เป็นต้น ประชากรเหล่านี้จะต้องต่อสู้กับค่าครองชีพที่สูงขึ้นในขณะที่รายได้ไม่พอใช้จ่าย จึงส่งผลกระทบต่อต่างๆ ตามมาเช่น ปัญหาสุขภาพจิต สิ่งแวดล้อม ทรัพยากร อาชญากรรม ครอบครัว เกิดความแตกแยก ฯลฯ

ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 นี้คือเป้าหมายการพัฒนาเป็น แบบ "เศรษฐกิจพอเพียง" ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ซึ่งเน้นให้รู้จักการพึ่งพาตนเองเพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็งขึ้นในชุมชน ความเป็นอยู่แบบพอเพียง รู้จักคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาท้องถิ่นให้คงอยู่และพัฒนาให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น ไปจนถึงการอนุรักษ์พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่และพัฒนาให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น ไป

รัฐบาลยุคปัจจุบัน โดยการนำของ ฯพณฯ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้เล็งเห็นความจำเป็นของปรัชญาพอเพียง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองของชุมชนหมู่บ้านจนเกิดความเข้มแข็งในชุมชนหมู่บ้าน จึงมีนโยบายแถลงต่อรัฐสภาถึงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการให้กู้และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนและวิสาหกิจขนาดเล็กรวมกัน ซึ่งการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้เป็นโครงการ

หลักและแรงจูงใจตามนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้ก็คือ ประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวสู่เศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้อีกด้วย โดยรัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาทในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียน

อย่างไรก็ตามปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองก็คือ การเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่นชุมชนจะเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเองมีการเกื้อกูลประ โยชน์ต่อผู้คือโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน มีการเชื่อมโยงและมีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานบนกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม และเพื่อให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมายรัฐบาลยังได้มีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้นักศึกษาหลักสูตรของโครงการ ได้ลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ๆ รับผิดชอบ ทำการศึกษาค้นคว้า เขียนรายงานการประเมินในรูปแบบของ “สารนิพนธ์” (Substantive Report)

2.วัตถุประสงค์ของการประเมิน

2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนฯ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

- ชุมชนมีการนำเงินทุนหมุนเวียนเพื่อสร้างรายได้ สร้างงาน หรือพัฒนาอาชีพ
- ชุมชนมีศักยภาพสามารถพึ่งพาตนเองมีความริเริ่มแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ มีความเป็น

อยู่แบบพอเพียง

- มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนของชุมชน

2.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง

มีอะไรบ้าง

- เพื่อให้เกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ระหว่างชุมชนระดับรากฐานไปจนถึงระดับประเทศ
- เพื่อให้ทราบตัวชี้วัดและระดับความเข้มแข็งตัวชี้วัดของชุมชนซึ่งมี บร.2 เป็นตัวกำหนด

3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

กรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่แนวคิดตามรูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่า ชิพป์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีอักษรย่อดังต่อไปนี้

- C ย่อมาจาก Cotext คือ บริบทรายบุคคลและหมู่บ้าน
- I ย่อมาจาก Inpput คือ ปัจจัยนำเข้า
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิต

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาระเบียบข้อบังคับและทำความเข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของท้องถิ่นที่ลงพื้นที่ปฏิบัติงาน
- ขั้นที่ 2 ศึกษากระบวนการและรูปแบบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ในชุมชนท้องถิ่น ที่ลงพื้นที่ปฏิบัติงาน
- ขั้นที่ 3 ใช้ชิพป์ โมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบบร.ต่างๆ ในการเพิ่มเติมข้อมูล ศึกษาจากเอกสาร ทัศนศึกษา, ประชุม
- ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องเขียน
- ขั้นที่ 6 ดำเนินการเขียน

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนการดำเนินงานของกองทุนฯ
2. ได้ทราบและมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบของกองทุนฯ ที่มีความเหมาะสมกับชุมชนที่ศึกษา
3. ทราบปัจจัยทางลบและทางบวกที่เกี่ยวกับการบริหารดำเนินงานของกองทุน
4. ได้ทราบตัวชี้วัดระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของคนในชุมชน
5. ผู้ทำสารนิพนธ์ได้มีความรู้ความเข้าใจในการศึกษาที่มีระเบียบวิธี

บทที่ 2

ปรัชญา วรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นหนึ่งในนโยบายใหม่ของรัฐบาล ในอันที่จะแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น (ku.co.th , www)2545.

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของ รัฐบาลโดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาทใน ลักษณะของเงินทุนหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพเสริมและ สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน

1.2 หลักการที่สำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติจะประสบความสำเร็จได้ประกอบด้วยหลักสำคัญ ๆ ดังนี้ จะต้องมีความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนใน ครัวเรือนและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง มี การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติกับกองทุนทางสังคมของชุมชนและกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น และ การปฏิรูประบบราชการแผ่นดินตามแนวทางให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการ พัฒนา และจะต้องมีการติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งใน ด้านเศรษฐกิจ สังคม และตนเอง เพื่อความโปร่งใสและประสิทธิภาพ

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการดังนี้

1. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ ประชาชน

2. ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหา ของตนเองมีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจ แบบพอเพียง

4. เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ.2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ.2544 (เพิ่มฉบับที่ 2 พ.ศ.2544)

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (เพิ่มฉบับที่ 2 พ.ศ.2544)

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ จะใช้แนวทงนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนและหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย (รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ก)

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการกองทุนประกอบไปด้วย ประธานกรรมการกองทุน รองประธาน กรรมการกองทุน เลขานุการ เภรัณยฤิก ผู้ตรวจสอบภายใน และประชาสัมพันธ์ ซึ่งกองทุนประกอบด้วย คณะกรรมการทั้งหมด 15 คน คุณสมบัติจะต้องปฏิบัติคนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ เป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะ เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนและอาศัยอยู่ในบ้านไม่น้อยกว่า 2 ปี และไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ในกรณีทุจริตค่อหน้าที่ และจะต้องทำการบริหารกองทุนให้สอดคล้องและเกืออกกับกองทุนอื่นๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน มีการรับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก พิจารณาให้กู้เงินตามหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด โดยสำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและวิสาหกิจในชุมชน สำหรับในการประชุมนั้นให้คณะกรรมการกองทุนฯ เลือก

ประธาน รองประธาน เสร็จญูติก เลขานุการ องค์ประชุม นั้นจะต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมด มติในที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมากตัดสิน วาระในการดำรงตำแหน่งคือ 2 ปีแต่ได้ไม่เกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีซึ่งสำนักงานมีอำนาจหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติงานธุรการศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน ทำการประชาสัมพันธ์ดำเนินงานและประสานงานกองทุน โดยจัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุน และพิจารณาเสนอความเห็นให้การสนับสนุนปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายของกองทุน เพื่อดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการด้วย และดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. หลักเกณฑ์และการปฏิบัติ

ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้าน ครัวเรือนละ 1 คน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้านเข้าร่วมประชุม โดยให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและสนับสนุนให้การเลือกสรรกรรมการหมู่บ้านดำเนินไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม ซึ่งที่ประชุมชาวบ้านเป็นผู้กำหนดวิธีการเลือกสรรคณะกรรมการหมู่บ้านเมื่อเสร็จแล้วให้ผู้ใหญ่บ้านและประชาคมหมู่บ้านตลอดจนคณะกรรมการระดับอำเภอสนับสนุนให้การเลือกสรรคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน ส่วนของชุมชนเมืองให้ประธานคณะกรรมการระดับอำเภอเป็นผู้ทำหน้าที่แทนผู้ใหญ่บ้านตามความข้างต้น และคณะกรรมการหมู่บ้านต้องยื่นขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุนต่อคณะกรรมการแห่งชาติ หรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการแห่งชาติ และเปิดบัญชีเงินฝากของคณะกรรมการหมู่บ้าน ให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน หลังจากได้รับเลือก

4. แบบขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริงของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมดังนี้คือ ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านและชุมชนเมือง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และการเตรียมความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนแนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาทจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับการประเมินความพร้อมจะต้องประเมินด้านต่างๆ ดังนี้

เตรียมแผนแม่บทชุมชน

1. ทำความเข้าใจผู้นำธรรมชาติและผู้นำทางการเรื่องแผนแม่บทชุมชน
2. จัดทำเวทีชาวบ้านทำความเข้าใจเรื่องแผนแม่บทชุมชน
3. สำรวจข้อมูลครัวเรือน
4. สรุปข้อมูลในเวทีชาวบ้าน
5. กำหนดแผนพัฒนาชุมชนและทำกิจกรรมร่วมกัน
6. แลกเปลี่ยนผลการทำกิจกรรม / สรุปบทเรียนร่วมกัน

เตรียมระเบียบบริหารกองทุนหมู่บ้าน

1. จัดเวทีชาวบ้านให้ทุกคนรับรู้และเข้าใจในระเบียบกองทุนหมู่บ้านของรัฐบาล
2. ยกร่างและปรับระเบียบให้สอดคล้องกับหมู่บ้าน
3. สมาชิกทั้งหมดให้ความเห็นชอบระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
4. สมาชิกจากทุกครัวเรือนและกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านลงทะเบียนกับกองทุนหมู่บ้าน

เตรียมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1. จัดเวทีชาวบ้านเชิญทุกคนมาช่วยกันยกร่างระเบียบ
2. ที่ประชุมสมาชิกตกลงหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการฯ
3. คัดเลือกคณะกรรมการฯ ตามขั้นตอนที่สมาชิกเห็นชอบและลงมติ
4. เสนอรายชื่อคณะกรรมการฯ ให้คณะอนุกรรมการฯ ที่ได้รับมอบหมาย

เตรียมสมาชิกหมู่บ้าน

1. แบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานชาวบ้านในชุมชน

2. จัดกิจกรรมเสริมพัฒนาทักษะอาชีพ-การตลาดให้กับสมาชิก
3. จัดกิจกรรมออมทรัพย์และกองทุนสวัสดิการชุมชน
4. เตรียมคนทำบัญชีการเงิน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านระดมพัฒนา มีดังต่อไปนี้

ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้าน เลขที่ 166 หมู่ที่ 6 ตำบลโคกสูง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30310.

วัตถุประสงค์ คือ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก เพื่อก่อให้เกิดการส่งเสริมการออมทรัพย์ในชุมชนและบริการเงินกู้แก่สมาชิก ตลอดจนพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม

แหล่งที่มาของเงินกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินต่างๆ ดังนี้ คือ เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ เงินกู้ยืม ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากกองทุน รวมไปถึงค่าธรรมเนียมแรกเข้า เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก เงินค้ำหุ้น และเงินสมทบหรือจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก

คุณสมบัติของสมาชิก จะต้องเป็นผู้พำนักหรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้านระดมพัฒนา เป็นผู้มีนิสัยอันดีงามมีความเข้าใจอันดีในหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน ซึ่งพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของกองทุน โดยเป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก จะต้องมิเงินฝากสัจจะและถือหุ้นไม่น้อยกว่าหนึ่งหุ้นแต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

การสมัครเข้าเป็นสมาชิก ให้ทำการยื่นขอสมัครเข้าเป็นสมาชิกที่คณะกรรมการกองทุน ซึ่งคณะกรรมการกองทุนจะทำการพิจารณารับบุคคลเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกตามเหตุต่างๆ เช่น ตาย ลาออกและได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน เป็นผู้ที่มีภักจริต สติพื้นเพือนหรือไร้ความสามารถ และมีมติให้ออกเสียด้วยคะแนนสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุมให้ออก ตลอดจนสมาชิกมีการฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือไม่ให้ความร่วมมือกับกองทุน จงใจปิดบังความจริงอันควรทราบในใบสมัครสมาชิก หรือนำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ ถือว่าให้พ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกเช่นกัน

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สมาชิกยื่นคำขอกู้เงินโดยมีวัตถุประสงค์ในการกู้ที่ชัดเจน ต่อจากนั้นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะพิจารณากลับกรอง และแจ้งผลการอนุมัติให้ผู้กู้ทราบ สำหรับวงเงินกู้นั้นรายหนึ่งจะกู้ได้ไม่เกิน 20,000 บาท หากมากกว่านี้คณะกรรมการจะนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมแต่ทั้งนี้วงเงินกู้จะต้องไม่เกิน 50,000 บาท เมื่อได้รับพิจารณาให้เงินกู้แล้วสมาชิกต้องไปเปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและจะแจ้งให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทราบ อัตราดอกเบี้ยแล้วแต่ทางคณะกรรมการเห็นสมควรในที่ประชุม ระยะเวลาชำระคืนคือภายใน 1 ปีนับจากวันได้รับเงินกู้ หากผู้กู้ที่มีได้ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้แล้วให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยได้ทันที

7. หลักการประเมินโครงการ

ความหมายของการประเมินในทัศนะของสตีฟเฟลมมิ่ง กล่าวคือ “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่”

การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกสำหรับการตัดสินใจโดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ การดำเนินกิจกรรมของโครงการ การตัดสินใจและการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model เป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจของโครงการ โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุมซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของการประชุมเพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมได้ทันที กรอบแนวคิดในการประเมินแบบ ซิฟท์ จึงเป็นที่นิยมใช้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ช่วยในการตัดสินใจแก่ผู้บริหารได้อย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่ายและสะดวกในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง

แบบซิฟท์จะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

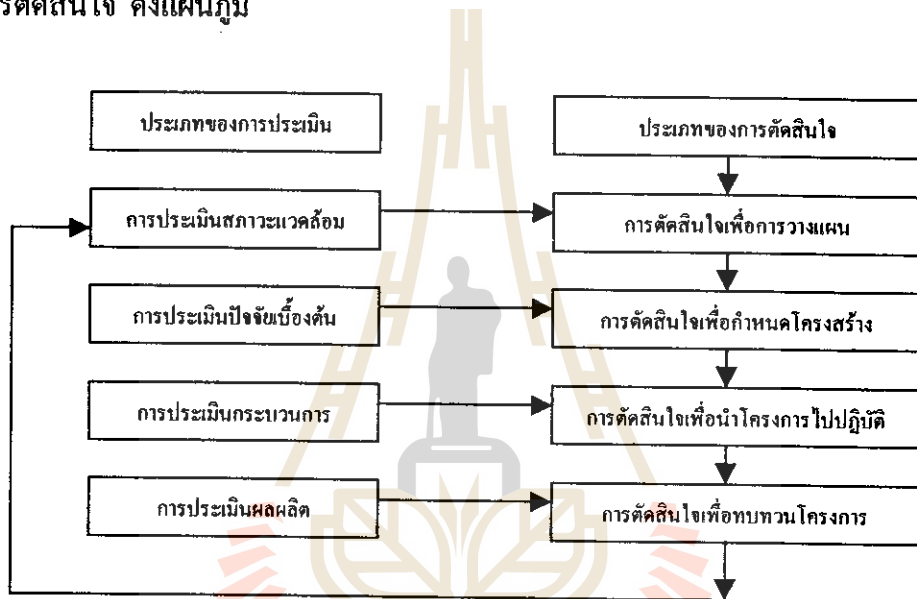
1. การประเมินสภาวะแวดล้อม(Context Evaluation: C) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process evaluation: p) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการประเมินการของโครงการ

4. การดูประเมินผลผลิต (Product Evaluation: p) จะช่วยในการตัดสินใจ เพื่อตัดสินใจและดูผลสำเร็จของโครงการ

และสตีฟเฟลปป์ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิ

แผนภูมิ: ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตีฟเฟลปป์
(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ .2525)

8. เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับ วันศุกร์ที่ 4 มกราคม พ.ศ.2544 ว่าด้วยเรื่อง “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการฯ:อีกบริบทหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยงานเพื่อบ้านเมือง” กล่าวคือ “การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นนอกจากจะเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในชุมชนเพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินแล้ว ยังเป็นการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานของประเทศเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย”

จากหนังสือพิมพ์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “ชีวิตชุมชน” ปีที่ 1 ฉบับที่ 11 เดือนมีนาคม - มิถุนายน 2544 ว่าด้วยเรื่อง “กองทุนหมู่บ้านทำอย่างไรให้ยั่งยืน” มีการเสนอแนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและเพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน

บทที่ 3

วิธีการประเมินโครงการ

แนวคิดและรูปแบบของการประเมิน

ความหมายของการประเมิน คือ เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน คือ การประเมินจะเกี่ยวข้องกับการวัดและการตัดสินใจในสิ่งที่ต้องการประเมินซึ่งได้แก่ จุดประสงค์ของการประเมิน และตัวชี้วัดการประเมินให้ชัดเจน จุดประสงค์ของการประเมินจะบ่งบอกเป้าหมายและสิ่งที่ต้องการประเมิน

แนวคิดและการประเมินในช่วงแรกๆ นั้น ได้มีการนำมาใช้ในการประเมินโครงการที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาและได้มีการพัฒนามาเรื่อย ๆ โดยนักประเมินรุ่นใหม่ที่มีความพยายามที่จะพัฒนาแนวคิดและรูปแบบการประเมินให้อยู่ในลักษณะต่างๆ ไปที่ผู้ประเมินจะสามารถเลือกไปประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ได้นำไปใช้ในการประเมินโครงการที่สำคัญและได้นำเสนอในที่นี้ มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสแตก (Stake's Concepts and Model of Evaluation) สแตก ได้กล่าวถึงการประเมิน คือ “การเก็บรวบรวมข้อมูล จากหลากหลายแล้วนำมาจัดให้เป็นระบบที่มีความหมายในการประเมินในการประเมิน” โดยได้นำเสนอรูปแบบการประเมิน เคาทันแนซ (Stake's Contenance Model) คือเมตริกบรรยายและตัดสินใจคุณค่า

2. แนวคิดและรูปแบบของสคริเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model) สคริเวน ได้กำหนดเป้าหมายของการประเมิน “การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูลการตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน”

3. แนวคิดและรูปแบบของสตัฟเฟิลม (Stuffleam's CIPP Model) สตัฟเฟิลมกล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ”

รูปแบบของการประเมินโดยใช้หลักของเหตุผลต่างๆ ไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ และแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใดๆ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นของการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมินเพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ

2. ขั้นของการรวบรวมสารสนเทศ(Information) ที่ต้องการ

3. ขั้นของการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ

ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจนั้นจะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ

นักประเมินโครงการที่ใช้แบบจำลองของ CIPP จะพิจารณาโครงการที่ถูกประเมินในเชิงระบบ(System Approach) ซึ่ง CIPP Model นั้นเป็นแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในการประเมินโครงการ นำเสนอเป็นครั้งแรกโดย Stufflebeam และคณะ หลักการประเมินของ Stufflebeam ก็คือ “การประเมินองค์ประกอบต่างๆ ของระบบเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับระบบนั้นๆ” ดังนั้นในแบบจำลองการประเมินของ Stufflebeam จึงมีการประเมิน 4 ประเภท ตามองค์ประกอบของระบบคือ

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสภาวะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่วไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นที่เป็นจริงต่างๆ เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม

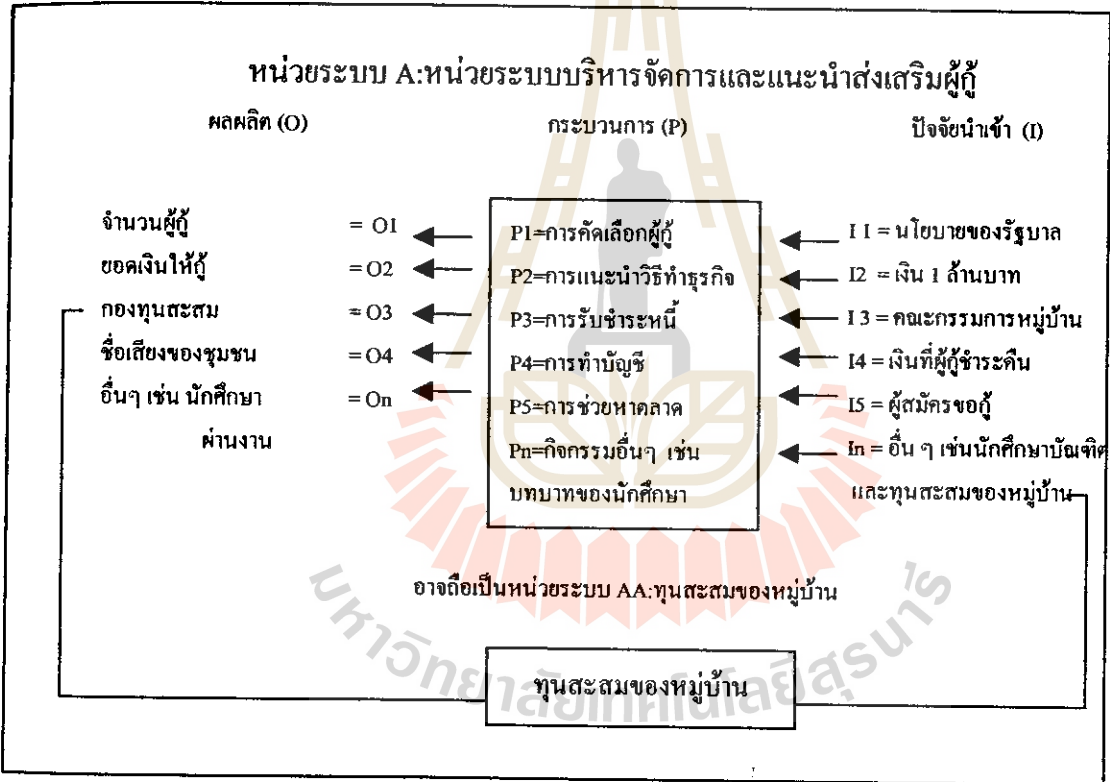
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่างๆ เช่น ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ และการได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

3. การประเมินกระบวนการ(Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ(Feedback)แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ ก็คือ เพื่อค้นหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ แล้วทำการรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน และเพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นยิ่งในระหว่างการ

ปฏิบัติตามโครงการด้วย ระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไปของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้นำเข้าไว้ด้วยกันคือ การดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสภาวะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

แผนภาพข้างล่างนี้ แสดงองค์ประกอบภายในกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของซัพพลายโมเดล ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่าง เป็นกระบวนการของการได้มาของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรทั้งหมด ซึ่งข้อมูลที่ได้จากตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างที่ดีจะมีผลสรุปที่ใกล้เคียงกันกับผลสรุปจากประชากรในการสุ่มตัวอย่างองค์ประกอบที่จะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดการสุ่มตัวอย่างที่ดี ดังนี้

ประชากร(Population) หมายถึงสมาชิกทั้งหมดของกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินโครงการ ที่ผู้ประเมินจะร้องเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วน เช่น จำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้านระงมพัฒนา ประชากรทั้งหมดของหมู่บ้านระงมพัฒนา เป็นต้น

การสุ่มตัวอย่าง (Sample Random Sampling) เป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการของความน่าจะเป็นที่สมาชิกทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสถูกสุ่มเท่า ๆ กัน ซึ่งอาจใช้วิธีการจับฉลาก หรือใช้ตารางสุ่ม หรือใช้การสุ่มแบบบังเอิญ เช่น 50 % ของจำนวนประชากรทั้งหมด 10% ของจำนวนเกษตรกรทั้งหมด เป็นต้น

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

1. ตัวแปร คือ สิ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานเก็บรวบรวมและประมวลผลข้อมูล เพราะตัวแปรอาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนตามโครงสร้าง ในการประเมินกองทุนตัวแปรเป็นแบบคุณลักษณะ เช่น อายุ เพศ วัย การศึกษา สถานะทางสังคม เจตคติ ฯลฯ ซึ่งตัวแปรเหล่านี้มีผลต่อการดำเนินงานของกองทุนได้

2. ตัวชี้วัด คือ ข้อความที่ระบุประเด็นที่ต้องการประเมินจะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ตามตัวชี้วัดด้านกายภาพ เช่น จำนวนเงินและบุคคลที่ได้กู้ยืม และตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะ เช่น ความรู้สึก ความคิดเห็น ที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ อาทิ การยอมรับผลการตัดสินใจของสมาชิกส่วนมาก ฯลฯ

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการได้แก่

2.1 ตัวชี้วัดของปัจจัยเบื้องต้น เป็นตัวชี้วัดที่ระบุความสอดคล้องของประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของปัจจัยเบื้องต้นกับผลที่ได้รับ หรือตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า

2.2 ตัวชี้วัดของกระบวนการ เป็นตัวชี้วัดที่ระบุกระบวนการดำเนินการในแต่ละช่วงเวลาว่ามีความสำเร็จที่เกิดขึ้นมากหรือน้อยเพียงใด

2.3 ตัวชี้วัดของผลผลิต เป็นตัวชี้วัดที่ระบุจำนวนหรือคุณภาพของผลผลิตที่ได้รับหลังจากโครงการ ได้ดำเนินการจนสิ้นสุด

2.4 ตัวชี้วัดของผลกระทบ เป็นตัวชี้วัดที่ระบุผลกระทบหรือผลลัพธ์ของโครงการที่เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินการโครงการสิ้นสุดไปแล้วระยะหนึ่ง หรือจะวัดจากตัวชี้วัดบริบทของกองทุนหมู่บ้านที่แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

2.4.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศหรือตัวชี้วัดบริบทนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ความยากจนของประเทศ

2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SME)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท
7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

2.4.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นหรือตัวชี้วัดภายในท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
2. สภาพปัจจุบัน
3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน
4. ด้านวัฒนธรรม
5. ด้านอื่นๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม ศักยภาพด้านความดีและความไม่เข้มแข็งของชุมชน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการจะมีหลายชนิด ซึ่งสามารถเลือกใช้ได้เหมาะสมกับการเก็บข้อมูลสำหรับการศึกษาปัญหา การนำเครื่องมือไปใช้ผู้ทำสารนิพนธ์ศึกษารายละเอียดต่างๆ ในการประเมินนั้นๆ

สำหรับการเก็บข้อมูลของแบบรายงานในการสำรวจจะใช้เครื่องมือในการประเมินดังนี้

1. การสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการสังเกตพฤติกรรมหรือปฏิกิริยาของบุคคล หรือกลุ่มคนในช่วงเวลาใด เวลาหนึ่ง ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกต โดยจะต้องมีการบันทึกข้อมูลนั้นทันทีที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้น
2. การสัมภาษณ์(Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลค่อนข้างมากเพราะต้องใช้เวลาเก็บข้อมูลแต่ละคนค่อนข้างนาน ดังนั้นอาจจะต้องมีผู้สัมภาษณ์หลายคนที่จะต้องผ่านการอบรมเพื่อให้มีการสัมภาษณ์เป็นไปในทางเดียวกัน

3. การสำรวจอย่างมีส่วนร่วม สำหรับการวิจัยกองทุนฯ จะเป็นการจัดเวทีประชาคมโดยมีสมาชิกกองทุนทั้งหมู่บ้านและตำบลมีส่วนร่วมในการจัดทำเวทีประชาคม ซึ่งจะเป็นเวทีในแสดงความคิดเห็น ความเข้าใจ การลงมติในเรื่องต่างๆ และการความคิดเห็นแลกเปลี่ยนในการประชุม

4. การจัดเวทีประชุมหมู่บ้าน เป็นการจัดเวทีในการประชุมของชาวบ้านในหมู่บ้านจะมีทั้งเรื่องข่าวสารจากรัฐบาล ข่าวจากหน่วยงานต่างๆ ที่ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่จะมีการจัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับชาวบ้านในเรื่องต่างๆ และการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนในการประชุม

สรุป สำหรับการจัดทำแบบรายงานต่างๆ (บร.) ในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะใช้วิธีในการเก็บข้อมูลแตกต่างกันแต่จะต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ ข้อมูลในการสำรวจ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลหมายถึง แหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคน เอกสาร วัตถุ หรือสถานการณ์ที่สามารถให้ข้อมูลตามตัวชี้วัดที่กำหนด เพื่อใช้ตอบประเด็นคำถาม โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการนั้นๆ ซึ่งจำแนกแหล่งข้อมูล ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งประเมินที่ผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง

2. แหล่งข้อมูลทุติภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินได้เลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว อาทิ เอกสารหลักฐาน จดหมายเหตุ บันทึกรายงานต่างๆ ซึ่งการนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลนี้มาใช้จะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้อง และความเชื่อมั่นของข้อมูล ที่จะสามารถตอบคำถามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มา จะกระทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ศาสตร์ที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ ระเบียบของข้อมูล เป็นต้น และนำข้อมูลนั้นๆ มาคำนวณด้วยมือ เครื่องคำนวณ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์

ประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ประเภทคือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้ศาสตร์เพื่อที่จะนำศาสตร์ไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้ แล้วสรุปผล โดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ติดตามผลการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่นๆ
ในแบบ บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือ ตัวชี้วัดบริบทนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ประจำปีพ.ศ.2541 อัตรา
ส่วนคนจนคิดเป็นร้อยละ 13.0 หรือประมาณ 7.9 ล้านคน และภาคที่มีความยากจนมากที่สุดก็
คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็นร้อยละ 14.0 และอาชีพที่มีคนยากจนมากที่สุดคือเกษตร
กรรม

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs)

ตามนโยบายของกระทรวงอุตสาหกรรมในช่วงปีพ.ศ.2544-2549 ได้จัดทำแนวนโยบาย
ของกระทรวงฯ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 นโยบายรัฐบาล
และบทบาทภารกิจของกระทรวงฯ ไว้ดังนี้

มาตรการเร่งด่วนระยะสั้น

1. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งจัดการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิต
ภัณฑ์ เพื่อให้แต่ละชุมชนได้นำภูมิปัญญาและศักยภาพของท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้าโดย
กระทรวงอุตสาหกรรมจะร่วมสนับสนุนในด้านความรู้สมัยใหม่ เทคนิคการผลิตและการบริการจัด
การรวมทั้งการทำตลาด เพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วย
ระบบร้านค้าเครือข่าย

2. ร่วมผลักดันการจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กรวมทั้งแก้ไขปัญหา
สภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรมด้วยการปรับโครงสร้างการบริหารงานของบริษัทด้วยการปรับ
โครงสร้างการบริหารการงานของบริษัทเงินทุนทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนการนำเครื่องจักรมาจด
ทะเบียนกรรมสิทธิ์เพื่อใช้เป็นหลักทรัพย์ในการเพิ่มทุน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนผู้ประกอบการ

เดิม เพิ่มโอกาสและทางเลือกด้านแหล่งเงินให้ผู้ประกอบการใหม่อันจะช่วยสร้างและรักษาฐานการผลิต การจ้างงาน การสร้างรายได้ และการส่งออก

3. ให้ความช่วยเหลือเพื่อลดต้นทุนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม โดยจัดบริการปรึกษา แนะนำเพื่อปรับปรุงกระบวนการผลิต การบริหารจัดการ การลดต้นทุนพลังงาน และประหยัดพลังงานและการใช้พลังงานทดแทน

4. สนับสนุนการแก้ไขปรัชญาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรม ด้วยการส่งเสริมการจดทะเบียนกรรมสิทธิ์เครื่องจักรเพื่อให้สามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ในการกู้ยืม ผลักดันความร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์เพื่อสนับสนุนสินเชื่อแก่ SMEs เร่งปรับโครงสร้างการบริการเพิ่มสาขาและเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์สินเชื่อพร้อมทั้งลดอัตราดอกเบี้ยของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม(บอย.)

5. เร่งรัดการปรับโครงสร้างภาษี เพื่อช่วยลดต้นทุนและข้อเสียเปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย

6. ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยโรงงานและมาตรฐานอุตสาหกรรมให้ทันสมัยต่อการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม

7. เร่งรัดการดำเนินงานเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมทั้งด้านการผลิต การจัดการและการตลาดให้บังเกิดผลอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง

8. พัฒนาสมรรถนะบุคคลากรและองค์กรภาครัฐและเอกชนด้านเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยภาคอุตสาหกรรม และด้านระบบการจัดการตามมาตรฐานสากล เช่น ISO9000 ISO14000 ISO18000 และ HACCP เป็นต้น เพื่อให้มีศักยภาพพร้อมรองรับการปรับตัวสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ ในธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กสำหรับเศรษฐกิจใหม่ที่ใช้ความรู้เป็นฐาน

9. กำหนดมาตรการบรรเทาผลกระทบและเตรียมความพร้อมรับการเปิดเสรีทางการค้าทั้งจากข้อตกลง WTO AFTA และกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ รวมทั้งการค้า และการลงทุน และการวิเคราะห์ผลกระทบตามข้อตกลงภายใต้กรอบข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้านการค้า การลงทุน และการวิเคราะห์ ผลกระทบตามข้อตกลงภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

มาตรการระยะยาว

1. ปรับโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและการส่งเสริมการลงทุน ให้สอดคล้อง กับเป้าหมายยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือ ภูมิปัญญา

ไทย ศักยภาพในการผลิตและการตลาด และการใช้วัตถุดิบภายในประเทศให้สมดุลกับการพึ่งพาจากต่างประเทศ

2. เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน และเชื่อมโยงอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่จะก่อให้เกิดผลต่อเนื่องต่อการปรับโครงสร้างการผลิตภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐานของประเทศ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบบเชื่อมโยงของอุตสาหกรรม

3. สร้างความเข้มแข็งให้กับอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีศักยภาพการพัฒนาและมีฐานความรู้ความชำนาญสูง โดยส่งเสริมให้ไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารและแปรรูปสินค้าเกษตรอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพของโลก

4. พัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ โดยให้การสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา รวมทั้งผลักดันให้เกิดเครือข่ายสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตและการตลาด และส่งเสริมให้ SMEs ดำเนินกิจกรรมการค้าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

5. ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน รวมถึงสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของกองทุนร่วมทุน ตลอดจนระบบการค้ำประกันสินเชื่อ เพื่อพัฒนารูจกอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยจัดทำแผนพัฒนารูจกอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กให้เข้าถึงแหล่งสินเชื่อและเพิ่มปริมาณสินเชื่อ SMEs รายย่อยตามความจำเป็น

6. สนับสนุนการและกำหนดมาตรฐานเพิ่มมูลค่าเพิ่มสินค้าอุตสาหกรรมสนับสนุนเพิ่มผลผลิตภาคอุตสาหกรรมเพื่อการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเพิ่มผลิตภาพการผลิตรวมภาคอุตสาหกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 2.5 ต่อปี รวมทั้งสร้างเครือข่ายและขบวนการเพื่อการพัฒนาปัจจัยหลักที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จในการเพิ่มผลผลิต เช่น พัฒนานวัตกรรม เพิ่มขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

7. สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในท้องถิ่นชุมชน และภูมิภาค ให้เกิดธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีระบบการจัดการที่เข้มแข็ง และนำไปสู่การพัฒนาตามระบบบริหารคุณภาพที่ยั่งยืน โดยพัฒนากลุ่มอาชีพในท้องถิ่นส่งเสริมการผลิตสินค้าไทย สร้างเครื่องหมายสินค้าท้องถิ่นรวมทั้งสนับสนุนทุนการจัดระบบพื้นที่อุตสาหกรรม ในรูปของนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่มีศักยภาพจะพัฒนาเป็นพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศ โดยส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม และสนับสนุนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมให้เข้าไปตั้งโรงงานอยู่ในนิคมอุตสาหกรรม

8. ส่งเสริมการรับช่วงและเชื่อมโยงการผลิตระหว่างกิจการอุตสาหกรรมในลักษณะของกลุ่มอุตสาหกรรม เพื่อให้มีการสนับสนุนและถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างกัน และเชื่อมโยงธุรกิจชุมชนที่เข้มแข็งกับธุรกิจอุตสาหกรรม ตลอดจนจัดตั้งกลุ่มอุตสาหกรรมที่สามารถแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกันได้และเป็นพันธมิตรระหว่างกัน (Industrial Cluster)

9. กำกับดูแลสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงภัย และมีมลภาวะสูง สนับสนุนให้ย้ายไปยังเขตประกอบการอุตสาหกรรม โดยลดค่าของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรมให้ได้เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ตลอดจนส่งเสริมและผลักดันการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยเน้นการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานประกอบการอุตสาหกรรม เช่น ปรับปรุงมาตรฐานการจัดการมลพิษทางอากาศ ควบคุมคุณภาพอากาศให้สารมลพิษต่างๆ อยู่ในพิสัยมาตรฐาน บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับกิจการที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษและส่งเสริมการผลิตที่สะอาด รวมทั้งให้องค์กรส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมผ่านระบบการจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

10. พัฒนาระบบสารสนเทศสถานะอุตสาหกรรม และกฎระเบียบมาตรการทางการค้าและการส่งออก ให้เชื่อมโยงกันอย่างทั่วถึงระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค รวมถึงองค์กรที่เป็นกลไกบริหารส่วนระดับท้องถิ่น เพื่อสร้างระบบข้อมูลเตือนภัยและเป็นข้อมูลเพื่อการปรับตัว ได้ทันสถานการณ์

11. เร่งรัดการจัดตั้งสถาบันอิสระ เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในแต่ละสาขา ได้แก่ สถาบันผลิตภัณฑ์ไม้และเครื่องเรือน สถาบันยาและเคมีภัณฑ์ สถาบันอุตสาหกรรมเซรามิกส์ และสถาบันอุตสาหกรรมพลาสติก

12. ส่งเสริมและขยายความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมและการลงทุนต่างประเทศและประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค เพื่อสร้างพันธมิตรทางการค้าและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ทั่วประเทศมีกระบวนการประเมินผลการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

1.1.3 การค้าต่างประเทศและดุลการชำระเงินในช่วงไตรมาสแรกของปี 2544

จากการประมาณการของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ภาพรวมของเศรษฐกิจโลกในปี 2544 จะลดตัวลงจากร้อยละ 4.7 ในปี 2543 เป็นร้อยละ 2.4 ในปี 2544 อันเป็นผลจากการชะลอตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมเมื่อ วันที่ 11 กันยายน 2544 ทำให้ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและภาคธุรกิจลดลง กอปรกับราคาสินค้าอุปโภคบริโภคที่สูงขึ้นและภาวะการผลิตในภาคอุตสาหกรรมที่อ่อนตัวลงในสหภาพยุโรป

ทางด้านภาวะการส่งออกของไทยนั้น การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยด้วยเช่นกัน ในปี 2544 การส่งออกของไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง สินค้าหลายประเภทในตลาดโลกมีราคาต่ำลง โดยเฉพาะสินค้าเกษตร แม้ปริมาณการส่งออกจะสูงขึ้นแต่มูลค่ากลับลดต่ำลง ส่งผลให้การส่งออกทั้งปีมีมูลค่า 65,376 ล้านดอลลาร์ฯ ลดลงจากปี 2543 ที่มีมูลค่าการส่งออกรวม 69,872 ล้านดอลลาร์ฯ ถึงร้อยละ 6.5 ในขณะเดียวกันภาวะการนำเข้าของไทยที่ชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีส่งผลให้การนำเข้าในปี 2544 มีมูลค่า 61,825 ล้านดอลลาร์ฯ ลดลงจากปี 2543 ร้อยละ 0.6 และทำให้ดุลการค้าทั้งปีของไทยเกินดุลมูลค่า 3,551 ล้านดอลลาร์ฯ

แม้ว่าการส่งออกไทยในปี 2544 จะหดตัวลง แต่หากพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ แล้วจะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังคงประสบปัญหาน้อยกว่าประเทศอื่น ในภูมิภาคนี้อีกหลายๆ ประเทศ เนื่องจากอุตสาหกรรมส่งออกของไทยสามารถขยายฐานการส่งออกที่กว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะสินค้าการเกษตรมีการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดปี 2544 สินค้าสำคัญที่ส่งออกเพิ่มขึ้นได้แก่ กุ้งสดแช่แข็ง ไข่แช่แข็งและแปรรูป มันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้น เนื้อปลาสดแช่แข็ง ซึ่งเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและมูลค่าตามการขยายตัวของความต้องการของตลาด แต่สำหรับข้าวและยางพารา แม้ว่ามีปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นแต่มูลค่าส่งออกกลับลดลง เนื่องจากปัญหาความต้องการของตลาดลดลงและปัญหาการแข่งขันด้านราคาในตลาดโลกรุนแรงขึ้น ขณะเดียวกัน สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรมมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องตลอดทั้งปีคิดเป็นร้อยละ 17.1 สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตรสำคัญที่มูลค่าการส่งออกลดลงได้แก่ อาหารทะเลกระป๋องและสัตว์ประรดกระป๋อง ซึ่งเป็นผลจากปัญหาการแข่งขันด้านราคาและการกีดกันในตลาดสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ขณะที่การส่งออกผลิตภัณฑ์ยางและน้ำตาลทรายขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะน้ำตาลทรายเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.2 เนื่องจากราคาในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้น ในด้านสินค้าอุตสาหกรรมการส่งออกลดลงร้อยละ 8.3 นับเป็นแนวโน้มการลดลงในอัตราที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สินค้าสำคัญที่ส่งออกลดลงในอัตราสูง ได้แก่ เครื่องรับวิทยุ / โทรทัศน์และส่วนประกอบ แผงวงจรไฟฟ้า ไดโอด ทรานซิสเตอร์ และอุปกรณ์กึ่งตัวนำ วงจรพิมพ์หลอดภาพโทรทัศน์สี เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ ส่วนสินค้าสำคัญที่ส่งออกเพิ่มขึ้น ได้แก่ เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ อุปกรณ์เครื่องวิดีโอ เครื่องเสียง พัดลม รถยนต์นั่ง ส่วนประกอบรถยนต์ อัญมณี เครื่องสำอาง เครื่องกีฬาและเครื่องเล่นเกมสี ปูนซีเมนต์ เกสซ์ภัณฑ์ สิ่งพิมพ์

การส่งออกและการนำเข้ายังคงลดลงต่อเนื่องแต่ในช่วงปลายไตรมาสเริ่มมีทิศทางที่ดีขึ้น ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดยังคงเกินดุลในระดับสูง เงินทุนเคลื่อนย้ายยังคงมีอัตรากำไรสุทธิจากการชำระหนี้ของภาคเอกชนที่ไม่ใช่ธนาคารและรพท. รวมทั้งมีเงินไหลออกผ่านบัญชี

Nonresident bath (NRBA) ด้วย มาตรการชำระเงินเกินดุลสูงจากการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดและการขาดดุลเงินทุนที่ลดลง โดย ธปท.ได้นำเงินทุนเหล่านี้เข้าไปชำระคืนหนี้เงินกู้จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ(IMF package) มาตรการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัด มูลค่าการนำเข้าที่ลดลงมากกว่าการส่งออกส่งผลให้ดุลการค้าเกินดุลสูงถึง 0.7 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. เทียบกับปีก่อนที่เกินดุลเพียง 0.1 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ในขณะที่ดุลการบริการและบริจาคเกินดุลลดลงจากปีก่อนเล็กน้อย เพราะดุลบริการด้านจ่ายเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะรายจ่ายท่องเที่ยวและการส่งกลับกำไรและเงินปันผลเพิ่มขึ้น ขณะที่ดุลบริการด้านรับลดลงเนื่องจากผลตอบแทนจากการลงทุนที่ลดทั้งภาคเอกชนและภาคทางการ ดุลบัญชีเดินสะพัดจึงเกินดุล 1.8 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. สูงกว่าปีก่อนที่เกินดุล 1.4 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ.

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

" ความผูกพันระหว่างคนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นความผูกพันกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ความสัมพันธ์ระหว่าง คน ดิน น้ำ อากาศ และป่าไม้ เป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่อย่างเป็นระบบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งผลิตปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคน ดังเช่น ปัจจัย 4 คือ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ดังนั้นความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติกับสิ่งมีชีวิตจึงเกี่ยวเนื่องกันในระบบนิเวศ หากระบบนิเวศถูกทำลายหรือไม่สมดุล ผลกระทบที่เกิดขึ้นก็จะเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ไปทั้งระบบด้วยเช่นกัน " (เศรษฐกิจและสังคม , หน้า 57-66)

ในอดีตประเทศไทยนับเป็นอีกประเทศหนึ่งในโลกที่มีทรัพยากรธรรมชาติหลากหลายในระบบนิเวศ แต่ในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ถูกนำมาใช้เพื่อการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์มากขึ้น โดยมนุษย์ไม่ได้คำนึงถึงความจริงที่ว่า คน กับธรรมชาติย่อมต้องพึ่งพาอาศัยกัน แต่ทุกวันนี้คนจึงเป็นผู้กอบโกยผลประโยชน์จากธรรมชาติเพียงฝ่ายเดียว ภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น ไฟป่า น้ำท่วม ที่เกิดขึ้นทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบนี้อย่างรุนแรงเป็นการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน และที่อาจเป็นสัญญาณเตือนให้มนุษย์โลกรู้ว่า ธรรมชาติมิได้เป็นผู้ให้เพียงอย่างเดียว

1.1.5 ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน

"สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ดำเนินการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่า รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนโดยรวมของประเทศไทย ในปี 2544 เพิ่มขึ้นจาก ปี 2543 เล็กน้อย คือ ร้อยละ 0.3 โดยที่ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 6.6 ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการทำนา หรือการเกษตร และเงินที่ได้จากการช่วย

เหลือ ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 ภาคใต้และภาคกลาง รวมทั้งกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นรายได้จากค่าแรงและเงินเดือน มีรายได้ลดลงร้อยละ 2-4

ในด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือนนั้น พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น ยกเว้นครัวเรือนในกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯที่มีการใช้จ่ายลดลงในอัตรา ร้อยละ 3.7 ครัวเรือนในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นร้อยละ 3-5 ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและค่าบริการสื่อสาร และค่าที่อยู่อาศัยรวมถึงเครื่องใช้ภายในบ้าน ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย" (สารสถิติ , 2545)

1.1.6 บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท หรือ ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท

เพราะ โครงสร้างของสังคมไทยคือการแย่งทรัพยากรจากชนบทสู่เมืองแรงงานและทรัพยากรถูกส่งเข้ามาศูนย์กลางแห่งการพัฒนา ภาวะอ่อนด้าจึงเป็นเหตุให้ชุมชนล้มเหลว ภาพของความยากจนในชนบท เป็นเหมือนความชินชาของผู้คน เป็นเรื่องปกติที่คุ้นเคยกันมานาน เมื่อพ่อ แม่ ส่งบุตรหลานเข้าไปเรียนในเมืองเพื่อที่จะให้มีความรู้ แต่เมื่อเยาวชนเหล่านั้นสำเร็จการศึกษาแล้วพวกเขาก็จะก้าวสู่ระบบของกระแสนิยมและเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่รับใช้ภาคธุรกิจ รับใช้คนมีฐานะ คนจนจะอยู่รอดได้ก็ต่อเมื่อ สามารถแปร่งตัวเองให้เป็นคนรับใช้ของระบบทุนนิยมเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น รัฐบาลกำหนด หรือ ขยายคนเพื่อให้สอดคล้องกับตลาดทำให้คนแห่กัน ไปเรียน วาสาร ศาสตร์ นิเทศศาสตร์ เพราะอยากเติบโตเข้าสู่วงการบันเทิง ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจของไทยขยายตัว การเร่งผลิตวิศวกรก็โหมกันอย่างเร่งรีบ เยาวชนก็แห่กัน ไปเรียนกันเต็มคณะ

มาถึงยุคนี้ทุกสถาบันการศึกษา เร่งขยายคณะที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ จนผลิตนักศึกษาออกมามากมาย แต่ที่น่าแปลกใจ ก็คือ ชนบทยังขาดแคลนครูและบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ หรือนักศึกษาที่ต้องเรียนใช้ทุน เช่น พยาบาล หรือครู เมื่อสำเร็จการศึกษาดังก็ปฏิเสธที่จะไปทำงานในชนบท นักศึกษาที่มาจากหมู่บ้านก็ปฏิเสธที่จะทำงานในชนบทเช่นกัน ส่วนใหญ่อยากอยู่ในเมือง อยากอยู่ใกล้ศูนย์กลางแห่งการพัฒนาเพราะที่นั่นคือดินแดนที่สุขุบททรัพยากรและผลประโยชน์จากชนบทมากองรวมกันไว้ หากการศึกษา มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาจริงคนหนุ่มสาวต้องกลับเข้ามาสู่การแก้ไขปัญหาในชนบท ควบคู่กับการพัฒนาในด้านต่างๆ

เด็กบ้านนอกที่เรียนหนังสือเพื่อเข้าไปสู่เมืองเป็นผลมาจากกระแสนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเป็นอื่น ข้าราชการเมื่อเติบโตก็อยากไปทำงานในกรม อยากไปทำงานในเมืองหรือในจังหวัดใหญ่ๆ ชาวบ้านและข้าราชการที่ห่างไกลกำลังถูกโคดเคี้ยวและความโคดเคี้ยวนี้จะทำลายความเป็นมนุษย์

- ผลผลิตทางการเกษตรถูกเก็บเกี่ยวส่งตรง ไปสู่เมืองหลวง
- ที่สถานีขนส่ง มีแรงงานในหมู่บ้าน มุ่งสู่โรงงานอุตสาหกรรมในเมืองใหญ่

- ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ ไฟฟ้า น้ำ ฯลฯ ได้ถูกสนองกับการพัฒนาที่ "ไม่รู้จัก" "ถ้านึก อืม"

ในหมู่บ้านแทบไม่มีเหลืออะไรแล้ว มีเพียงความหวังลมๆ แล้งๆ ที่จะได้จากฝ่ายการเมือง และความยากจนและความโดดเดี่ยวที่อยู่หมู่บ้านมานานแสนนาน (Bannok, www, 2002)

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวิฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันร้านสะดวกซื้อหรือที่เรารู้จักกันในภาษาอังกฤษว่า CONVENIENCE STORE และ Mini Mart ได้ผุดขึ้นมากมายทั่วไปในแทบทุกมุมถนนของกรุงเทพมหานคร และขยายออกไปยังพื้นที่ในต่างจังหวัด ทั้งมีแนวโน้มที่จะขยายออกไปมากขึ้นเป็นลำดับ แม้ว่าในสถานะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างนี้ก็ยังมีย่านสะดวกซื้อเกิดขึ้นมากมาย ร้านสะดวกซื้อจะเปิดบริการกับลูกค้าได้ตลอด 24 ชั่วโมง จะซื้อเมื่อไรก็ได้

ร้านสะดวกซื้อเกิดขึ้นจากการยอมรับความคิดเห็นวัฒนธรรมตะวันตกที่ว่า ต้องให้บริการลูกค้าหรือผู้บริโภคได้ตลอด 24 ชั่วโมง เนื่องจากผู้คนมีวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้คนใช้ชีวิตประจำวันในช่วงกลางคืนกันมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะทั้งเรื่องงานและการเที่ยวพักผ่อนหลังเลิกงานภายใต้ยุทธศาสตร์ทางการตลาดที่มองเห็นว่าในช่วงเวลากลางคืนนั้นไม่มีผู้อื่นให้บริการ สักส่วนของผู้บริโภค ส่วนนี้เป็นส่วนที่น่าถวิลหาทางการตลาดที่ร้านสะดวกซื้อสามารถได้ส่วนแบ่งของตลาดมากขึ้น

ประเทศไทยเรายอมรับความคิดเห็นวัฒนธรรมตะวันตกได้ง่าย และปล่อยให้สิทธิพลในการดำเนินชีวิตประจำวันของทุกคนโดยทั่วไป คงเป็นเช่นเดียวกันกับการที่วัยรุ่นไทยยอมรับอาหารของชาวตะวันตก แฮมเบอร์เกอร์ พิซซ่า ไก่ทอดเคเอฟซี มากกว่าฝีมือการปรุงอาหารของคุณแม่ ทั้งที่อาหารไทยมีคุณค่าทางโภชนาการมากกว่าอาหารขยะของตะวันตกเหล่านั้น ร้านสะดวกซื้อนั้นแม้จะฉลาดในการใช้กลยุทธ์ทางการตลาด แต่ไม่ฉลาดนักในการมองผลกระทบระยะยาว พวกเขาเพียงแค่พยายามหาช่องทางและหาทางการตลาดโดยมองที่ตัวผู้บริโภคและแค่เม็ดเงินในกระเป๋าของผู้บริโภคเป็นหลัก หากไม่มองไปถึงความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ระหว่างผู้ค้ากับผู้บริโภค เป็นเพียงการมองภาพรวมเป็นมิติขาวในหลักการทางเศรษฐศาสตร์เท่านั้น ความจริงใจที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ค้ากับลูกค้า ความจริงใจระหว่างพนักงานที่ให้บริการรับลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการอยู่ในส่วนใดของยุทธศาสตร์การทำงานของร้านสะดวกซื้อเหล่านี้ คำพูดทักทาย สวัสดีครับ สวัสดีค่ะ ออกมาจากปาก โดยไม่ได้ผ่านการกลั่นกรองจากจิตใจที่ก่อให้เกิดความจริงใจเลยแม้แต่น้อย เพียงแค่กล่าวคำทักทายออกมาเพื่อให้ดูเป็นการต้อนรับที่อบอุ่นและสร้างภาพเท่านั้นเอง หลังจากนั้นทุกอย่างก็ผ่านเลยไป

หากย้อนนึกได้ไปถึงสมัยก่อนที่ผู้คนต้องพึ่งพาบ้านขายของชำใกล้บ้าน สามารถที่จะหยิบยื่นได้ก่อน ร้านขายของชำในบางที่กลายเป็นศูนย์รวมของชาวบ้านที่ชาวบ้านสามารถแวะมาพบปะพูดคุย เป็นศูนย์รวมและกระจายข่าวสารของหมู่บ้านที่ไปมาหาสู่กันทุกวันและทุกครั้ง จนมีความสัมพันธ์เปรียบประหนึ่งญาติมิตรสหายที่รู้จักกันทั่วไป ความสัมพันธ์ได้ขยายออกไปสู่หลายครัวเรือนในหมู่บ้าน จนทำให้เกิดการสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของผู้คนในชุมชนนั้น ๆ

ภายหลังไม่นานร้านสะดวกซื้อได้ผุดขึ้นท่ามกลางวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของร้านขายของชำของชุมชน ร้านขายของชำจึงเริ่มหายไป ไม่เพียงเท่านั้นร้านสะดวกซื้อยังได้ทำลายสภาพสังคมรูปแบบเดิมให้เสื่อมสลาย สภาพสังคมที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้กลายเป็นสังคมแบบตัวใครตัวมัน และคงเป็นเช่นเดียวกับสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของตลาดสดที่กำลังจะเสื่อมสลายลงไปพร้อมกับการก่อกำเนิดของร้านขายส่งขนาดใหญ่ ถ้าคิดให้ดีแล้วร้านสะดวกซื้อได้นำไปสู่ระบบการผูกขาดสินค้าทางการตลาด ก่อให้เกิดระบบปลาใหญ่กินปลาเล็ก แทนระบบการอุปถัมภ์ ล้มเลิกระบบเกื้อกูลกัน ไม่นานการค้าขายแบบเดิมก็เสื่อมสลายหายไปกับกาลเวลา เช่นเดียวกับวัฒนธรรมดั้งเดิมอื่น ๆ ที่ต่างทยอยเปลี่ยนแปลงและเสื่อมสลายไปกับความเคยชินแบบสำเร็จรูปและความสะดวกสบาย

1.2 บริบทของท้องถิ่น

บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน/ชุมชนนี้ สภาพป่าไม้และหนองน้ำ สภาพที่ทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน/ชุมชนและตำบลอื่นๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย ตัวแปรตาม บร.1 ดังต่อไปนี้

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ในการศึกษาหมู่บ้านระงมพัฒนา ตำบลโคกสูง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เริ่มก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.ใดไม่ปรากฏแน่ชัด แต่ประมาณได้ว่าราว 150 ปีมาแล้ว เดิมนั้นหมู่บ้านระงมพัฒนาหมู่ที่ 6 เมื่อครั้งยังไม่ได้แยกตัวออกมาจากหมู่บ้านระงมหมู่ที่ 4 ซึ่งเป็นหมู่บ้านเดิมบริเวณหมู่บ้านเป็นพื้นที่ๆ มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทางชีวภาพและกายภาพ พื้นที่ต่างๆเต็มไปด้วยต้นไม้หลากหลาย ต้นไม้ ผลไม้หลากหลาย โดยเฉพาะต้นจันทน์ขึ้นอยู่ทั่วพื้นที่และโดยรอบบริเวณหมู่บ้านและละแวกใกล้เคียง ลักษณะเด่นของหมู่บ้านที่เป็นที่รู้จัก คือ จะมีหนองน้ำขนาดใหญ่อยู่ตรงกลางหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันชุมชนยังได้ใช้ประโยชน์จากหนองน้ำนี้อยู่ เช่น ทำนา เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น เมื่อก่อนที่หนองน้ำแห่งนี้จะมีปู ปลา สัตว์เล็ก น้อยใหญ่มาอาศัยหากินที่หนองน้ำ จะส่งเสียงร้องระงมพรไปทั่ว ปัจจุบันภาพเหล่านั้นก็ยังมีให้เห็นอยู่บ้าง และ

เสียงของสัตว์เล็กสัตว์น้อยที่หากินอยู่รอบๆ หนองน้ำและส่งเสียงดังไปทั่วนี้เอง จึงเป็นที่มาของหมู่บ้าน “ระงม”(พมไพร) และภายหลังจึงได้แยกออกมาเป็น หมู่บ้าน “ระงมพัฒนา”

และอีกที่มาหนึ่งจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่คือเมื่อก่อนนี้ในตำบล โคนสูงจะมีสำนักศึกษาเรียนวิชาเพียงแห่งเดียวคือ ที่บ้านระงม มีศาสตร์มากมายทั้งตำราการแพทย์และศาสนา เป็นศูนย์รวมของพราหมณ์ผู้ศึกษาศาสนาและศาสตร์ จึงมีผู้หลงใหลมาร่ำเรียนกันที่นี้มากมาย เขาจึงเรียกกันว่า “บ้านระงมศึกษา” ต่อมาจึงได้มีการตั้งเป็นโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ เมื่อปีพุทธศักราช 2460

การตั้งถิ่นฐานของหมู่บ้านระงมพัฒนานั้น คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านระงมพัฒนาได้แก่เฒ่าเซียง และเฒ่าแจ้ ซึ่งเป็นคนมาจากบ้านส่องเหนือหมู่ที่ 8 และบ้าน โคนสูงหมู่ที่ 1 ตำบล โคนสูง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ส่วนคนกลุ่มแรกที่เริ่มมาตั้งหมู่บ้านแห่งนี้อพยพมาจากหมู่บ้านระงม หมู่ที่ 4 และจากบ้านส่องเหนือหมู่ที่ 8 บ้านส่องใต้หมู่ที่ 3 และบ้าน โคนสูงหมู่ 1

บางกลุ่มก็สันนิษฐานว่ากลุ่มคนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานคือ ชาวเวียงจันทน์ที่ทำการรบที่ทุ่งสัมฤทธิ์และชาวลาวพินาย เป็นต้น อพยพย้ายถิ่นฐานมาเรื่อย

การขยายตัวของประชากร

เนื่องจากหมู่บ้านแห่งนี้เป็นที่ ๆ มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นหมู่บ้านที่ล้อมรอบหนองน้ำ ประกอบกับเป็นแหล่งน้ำที่ลึกและกว้าง มีบ่อน้ำเล็กน้ำน้อยมาก ประชากรจากชุมชนอื่นจึงพากันหลงใหลเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินรอบๆ หนองน้ำ เข้าจับจองเป็นที่ดินทำกินใช้เป็นที่นาบ้าง ปลูกปลาล้างปลา ทำการเกษตร เป็นต้น ครอบครัวเล็กๆ จึงค่อยขยายแตกออกกันไป และมีหมู่บ้านเกิดขึ้นตามมาเรื่อย ๆ ตามจำนวนที่ค่อยๆ เพิ่มขึ้นของประชากร

ลักษณะของประชากรของหมู่บ้านระงมพัฒนามีจำนวนครัวเรือน 138 ครัวเรือน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 533 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 297 คน เพศชายจำนวน 236 คนคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ : กลุ่มอายุของประชากรส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18-50 ปี มีจำนวนถึง 334 คน

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ - ชาย	236	44.2
- หญิง	297	55.8
2. อายุ 1 วัน - 3 ปีเต็ม	18	

(ต่อตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
2. อายุ		
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	21	
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	29	
12 ปี 1 วัน - 15 ปีเต็ม	13	
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	20	
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	334	
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	44	
60 ปี ขึ้นไป	54	
	533	

การขยายตัวของชุมชน

เมื่อจำนวนประชากรเริ่มขยายตัวมากขึ้น แหล่งที่อยู่เดิมก็คับแคบไปจึงจำเป็นต้องขยายขยายหาที่ทำกินแหล่งใหม่จึงเกิดการกระจายตัวของประชากรขึ้น การปกครองก็อาจจะไม่ครอบคลุมและทั่วถึงจึงได้มีการแสวงอำนาจการปกครองออกไปพร้อมๆกับการแยกหมู่บ้านเพื่อความเหมาะสมของการปกครอง ปัจจุบันหมู่บ้าน "ระงมพัฒนา" มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 138 ครัวเรือน

ระบบนิเวศน์ของชุมชน (ทำเลที่ตั้ง)

สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านระงมพัฒนาก่อนที่จะตั้งเป็นหมู่บ้าน มีสภาพเป็นหนองน้ำเป็นที่ลุ่ม พื้นที่โดยรอบครอบคลุมไปด้วยป่าไม้หนาทึบ เมื่อซักเมื่อประมาณ 70-80 ปีก่อนมีเสื่ออาศัยอยู่หากินในพื้นที่ แลเมื่อเริ่มมีประชากรเข้ามาอาศัยมีการนำโค-กระบือมาเลี้ยง เสื่อก็จะออกมากินสัตว์เลี้ยงของชาวบ้าน ไม่นานเสื่อก็ถูกชาวบ้านล่าและสูญพันธุ์ไปในที่สุด ป่าไม้ที่ขึ้นอยู่บริเวณรอบหนองน้ำ โดยเฉพาะต้นจันทน์นั้นก็ถูกแผ้วถาง โคน จันทน์เหลืออยู่ให้เห็นไม่มากด้วยความเจริญเข้ามาแทนที่ การปลูกสร้างบ้านเรือนและการทำเกษตรกรรม

ในปัจจุบันสภาพของป่าและหนองน้ำ ที่เคยมีอยู่ในอดีตยังคงมีให้เห็นอยู่ แต่รอบหนองน้ำเริ่มจะถูกแทนที่ด้วยเรือสวนไร่นา และถูกถมพื้นที่บางส่วนเพื่อสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ต้นจันทน์ต้นใหญ่ๆยังคงมีให้เห็นบ้างแต่ไม่มากเท่าสมัยก่อน

สภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านระงมพัฒนา ตำบลโคกสูง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราช อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 15 กิโลเมตร
อาณาเขตติดต่อ

หมู่บ้านระงมพัฒนา มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับบ้านระงม หมู่ที่ 4 ตำบลโคกสูง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านบึงทับช้างหมู่ที่ 4 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านลำโพงหมู่ที่ 13 ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ ติดต่อกับบ้านมะม่วงพัฒนาหมู่ที่ 7 ตำบลโคกสูง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 1,100 ไร่

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศโดยทั่วไป อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมที่พัดประจำเป็นฤดูกาล 2 ชนิด โดยพัดจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือในฤดูหนาว เรียกว่า ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือทำให้ภาวะอากาศหนาวและแห้งแล้ง ลมมรสุมอีกชนิดหนึ่งคือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้และทิศใต้เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะพัดอยู่ในช่วงฤดูฝน ทำให้อากาศชุ่มชื้น และฝนตกทั่วไป สภาพที่ดิน

หน่วยดินที่พบในพื้นที่บ้านระงมพัฒนาคือ หน่วยดินหมายเลข 3 คือลักษณะของดินจะมีเนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว ดินบนมีค่า ส่วนดินล่างมีสีเทาหรือสีน้ำตาลอ่อน มีจุดปะสีเหลืองและสีน้ำตาลหรือแดง บางแห่งพบผลึกยิปซัมและเปลือกหอยในดินชั้นล่างพบบริเวณที่ราบลุ่มหรือราบเรียบเป็นดินลึก มีการระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ปฏิกริยาของดินเป็นกรดแก่ถึงปานกลาง ที่ค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5 - 8.0 ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนาหรือยกร่องปลูกพืชผักและไม้ผล ความเหมาะสมของดินมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวในฤดูฝน ชนิดของดินสามารถจำแนกได้หลายชนิดเช่น ดินชุดพิมาย วารินทร์ เป็นต้น

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

ป่าไม้ที่บของหมู่บ้านระงมพัฒนา หมู่ที่ 6 แทบไม่มีเลย แต่จะมีต้นไม้ยืนต้นใหญ่ๆ ก่อนข้างมาก สภาพพื้นที่ของชุมชนค่อนข้างหนาแน่นไปด้วยจำนวนครัวเรือน ต้นไม้เล็กๆ พืชสวนครัวปลูกง่าย ๆ จึงค่อนข้างปลูกกันเยอะ ส่วนพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านนั้นไม่มี หากแต่อาศัยพื้นที่ๆอยู่ในชุมชนเดียวกัน เช่น วัด โรงเรียน สนามกีฬาของชุมชน ป่าช้า เป็นต้น เพื่อใช้ในการใช้สอยประโยชน์ต่างๆ ของชุมชนร่วมกัน

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

หนองน้ำกว้าง หรืออีกชื่อที่เรียกกันคือ “บึง” นั้น ชุมชนเคยได้อาศัยอุปโภค บริโภคมานานก่อนที่จะมีประปาหมู่บ้านใช้ เนื่องจากบึงเป็นที่ลุ่มมีน้ำขังตลอดปี มีบ่อน้ำตื้นตื้นน้อยหลายๆ บ่อจึงได้เป็นแหล่งอาหารอีกแหล่งของชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งน้ำและแหล่งอาหารของสัตว์เลี้ยงจำพวก เป็ด ไก่ กระบืออีกด้วย ถึงแม้ว่าจะมีประปาของหมู่บ้านใช้กันทุกๆ หลังคาเรือนแล้วก็ตาม แต่ชุมชนก็ยังคงได้ใช้ประโยชน์จากบึงในการบริโภคและใช้สอยต่างๆ ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังมีบ่อน้ำบาดาล 12 บ่อ สระน้ำ 2 สระ ซึ่งเพียงพอต่อการบริโภคและอุปโภคได้ตลอดปี

ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการในหมู่บ้าน

ประปาของหมู่บ้านระงมพัฒนา(น้ำดิบ) บริการชุมชนสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2536 ส่วนใหญ่ใช้ในการบริโภคและทำเกษตรกรรม

ด้านไฟฟ้า ประชากรในชุมชนบ้านระงมพัฒนา มีไฟฟ้าใช้ครบทุกหลังคาเรือน แต่บางส่วนต้องพ่วงกับเพื่อนบ้าน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นมากที่จะต้องมีการขยายเขตการใช้ไฟฟ้าให้ทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ ได้ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีระบบไฟฟ้าสาธารณะในแหล่งชุมชน และถนนหลักภายในหมู่บ้านเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ชุมชนอีกด้วย

ถนน เมื่อแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน มีสภาพเป็นถนนแบบดินคาน แข็ง และเป็นทางเกวียน เป็นถนนลูกรังเมื่อ พ.ศ.2499 มีความยาวประมาณ 1,000 เมตร และเป็นถนนลาดยางเมื่อปี พ.ศ.2512 มีความยาวประมาณ 1,000 เมตร ปัจจุบันถนนภายในรอบหมู่บ้านระงมพัฒนามีความยาวทั้งสิ้น 735 เมตร

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

อาชีพแรกๆ ของชุมชนในที่นี้คือการทำนาเป็นหลัก ทำสวน ทำไร่ บ้างเล็กน้อย และเลี้ยงโค - กระบือค่อนข้างมาก มีอยู่ช่วงหนึ่งเมื่อสมัยเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง ได้เกิดภาวะข้าวขาดแคลน ชาวบ้านได้หันมาปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ปั่นฝ้าย ทอหูก คัดเย็บเสื้อผ้าทำเครื่องนุ่งห่มใช้กันเอง และสาเหตุที่ได้เลิกไปเพราะบ้านเมืองเริ่มเข้าสู่ภาวะปกติ ความเจริญรุ่งเรืองเริ่มขยายสู่ตัวเมือง มีโรงงานทอผ้า ร้านขายผ้า มีเสื้อผ้าสำเร็จรูปจำหน่าย และการทอผ้าของที่นี่หมดไปเมื่อ ปี พ.ศ.2507

ส่วนการเลี้ยงโค - กระบือ ยังมีให้เห็นอยู่บ้านค่อน้อยมากในปัจจุบัน เหตุที่เลิกไปเพราะมีการนำเทคโนโลยีเครื่องทุ่นแรงเข้ามาใช้ เช่น รถไถนา รถบรรทุก แรงงานจากตัวจังหวัดหมดไป การเลี้ยงโค - กระบือเริ่มหมดไปเมื่อปี พ.ศ. 2524

หมู่บ้านระงมพัฒนาหมู่ที่ 6 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 1,100 ไร่ เป็นที่นาทั้งหมด มีผลผลิตค่านำนาทั้งหมู่บ้านปีละ จำนวน 55,200 กิโลกรัม มีการซื้อปุ๋ยเคมีเพื่อใช้ในการเกษตร ประมาณปีละ 73 กระสอบ

- มีผลผลิตอื่นๆ เช่นการทำสวนมะลิ จำนวน 1 ครอบครัวได้ผลผลิตปีละ 15,000 บาท:ปี
- ทำไร่มันสำปะหลัง จำนวน 1 ครอบครัวได้ผลผลิตปีละ 10,000 บาท:ปี
- เลี้ยงไก่ จำนวน 50 ครอบครัว ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ 30,000 บาท:ปี
- เลี้ยงเป็ด จำนวน 30 ครอบครัว ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ 3,000 บาท:ปี
- เลี้ยงหมูและเลี้ยงโค จำนวน 3 ครอบครัว ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ 30,000 บาท:ปี

ตารางที่ 2 แสดงการประกอบอาชีพของชาวบ้านระงมพัฒนา

อาชีพ	จำนวน(ครอบครัว)
ทำนา	138
ค้าขาย	5
รับราชการ	6
รับจ้าง	125
ทำสวน	2

ตารางที่ 3 แสดงการมีที่ดินทำกินของชาวบ้านระงมพัฒนา

ที่ดิน (ไร่)	จำนวน (ครอบครัว)
1 - 5	-
6 - 10	7
11 - 12	11
21 - 50	2
50 ไร่ขึ้นไป	-

ตารางที่ 4 แสดงรายได้ของประชากรในหมู่บ้านระงมพัฒนา

รายได้(บาท : ปี)	จำนวน (ครอบครัว)
1,000 - 5,000	-
5,001 - 10,000	-
10,001 - 20,000	5

(ต่อ จากตารางที่ 3 แสดงรายได้ของประชากรในหมู่บ้านระงมพัฒนา)

รายได้ (บาท : ปี)	จำนวน (ครอบครัว)
20,001 - 30,000	19
30,001 - 50,000	65
50,001 - 100,000	49
100,000 ขึ้นไป	-

ในปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น การทำนา ทำได้ปีละ 1 ครั้ง การปลูกพืชผัก และผลไม้บ้างเล็กน้อย เมื่อว่างจากภาคเกษตรกรรมจะไปประกอบอาชีพเป็นแรงงานรับจ้างทั่วไป คนในวัยแรงงานจะออกไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอุตสาหกรรมในตัวเมือง โดยภาพรวมทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนแล้วฐานะของประชากรค่อนข้างปานกลางถึงดีแต่ไม่มาก โดยเฉลี่ยแล้วรายได้ของประชากรแต่ละครัวเรือนจะประมาณ 30,0001 - 50,000 บาทต่อปี

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ชุมชนหมู่บ้านระงมพัฒนามีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติใกล้ชิดสนิทสนม เพราะครัวเรือนที่ขยายออกไปล้วนแล้วแต่เป็นครอบครัวดั้งเดิมของชุมชนมาก่อน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันจึงเป็นสิ่งสำคัญของการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ของที่นี่ ดังนั้นกลุ่มสังคมส่วนใหญ่ในชุมชน คือ ครอบครัว วงศาคณาญาติ เพื่อนบ้านข้างเคียง เป็นต้น นามสกุลเก่าแก่ดั้งเดิมของหมู่บ้านระงมพัฒนา หมู่ที่ 6 คือ นามสกุล "ภักดี"

วัดและประเพณี

ในหมู่บ้านระงมพัฒนาหมู่ที่ 6 มีวัดของชุมชนจำนวน 1 แห่ง ชื่อ "วัดสว่างอารมณ์" ซึ่งตั้งอยู่ ณ บ้านระงมหมู่ที่ 4 ตำบลโคกสูง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อยู่บนเนื้อที่ 18 ไร่ มีพระประจำวัดอยู่ทั้งหมด 12 รูป สามเณร 1 รูปและเด็กวัด 1 คน ประชากรในชุมชนนับถือศาสนาพุทธ

ทางด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

มีการทำบุญตามประเพณีชาวพุทธ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีงานประจำปีของวัด ตลอดจนมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีเก่าแก่ดั้งเดิม เช่น การรดน้ำคำหัว การก่อกองทรายในวันสงกรานต์ การตักบาตรรูปเทียนในวันเข้าพรรษา และการตักบาตรเทโวในวันออกพรรษา เป็นต้น มีการยึดถือปฏิบัติกันมาสม่ำเสมอ ประชากรในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โอบอ้อมอารี ไม่มีปัญหามวลชน

แหล่งท่องเที่ยวและโบราณสถาน

ตำบลโคกสูง มีแหล่งท่องเที่ยว 1 แห่ง คือ อนุสาวรีย์นางสาวบุญเหลือ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2529 ตั้งอยู่ที่ โรงเรียนบุญเหลือวิทยานุสรณ์ ถนนสุนทรารายณ์ ตำบลโคกสูง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ให้รำลึกถึงคุณงามความดี และวีรกรรมของนางสาวบุญเหลือที่ร่วมรบกับท่านท้าวสุรนารี และชาวจังหวัดนครราชสีมาอย่างกล้าหาญ และยอมพลีชีพตนเองเข้าทำลายกองเกวียนกระสุนดินดำของกองทัพเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ เมื่อครั้งวีรกรรมที่ทุ่งสัมฤทธิ์ในสมัยรัชกาลที่ 3 พุทธศักราช 2369

โรงเรียนและการศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลโคกสูง ตั้งอยู่ที่บ้านลำคำหมูที่ 10 ตำบลโคกสูง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสูงและสถานีอนามัยตำบลโคกสูง ปัจจุบันมีนักเรียน 2 ห้อง จำนวน 63 คน เปิดสอนเด็กก่อนวัยเรียนอายุตั้งแต่ 3-6 ขวบ มีชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 มีครูทั้งหมด 2 คน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งนี้ตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2544

โรงเรียนประถมศึกษาของชุมชน คือ โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2460 อยู่ในเขตพื้นที่ของบ้านมะม่วงพัฒนาหมู่ที่ 7 ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศใต้ของบ้านระงมพัฒนาหมู่ที่ 6 มีพื้นที่ทั้งหมด 14 ไร่ ปัจจุบันมีนักเรียน 6 ห้อง จำนวน 91 คน มีครูทั้งหมด 5 คน เปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6

โรงเรียนมัธยมศึกษาของชุมชน คือ โรงเรียนบุญเหลือวิทยานุสรณ์ ติดกับถนนสุนทรารายณ์ ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2521 มีพื้นที่ทั้งหมด 43.5 ไร่ ปัจจุบันมีนักเรียน 59 ห้อง จำนวน 2,022 คน เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีครูทั้งหมด 129 คน

นอกจากนี้ทางด้านขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการส่งเสริมประชาชนให้ได้รับความรู้ทั้งในระบบและนอกระบบ ประชาสัมพันธ์การศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบล ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงระดับปริญญา เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ รวมไปถึงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำตำบลเพื่อรับเด็กก่อนวัยเรียน อีกทั้งยังส่งเสริมและปลูกฝังประเพณีอันดีงามทางด้านศาสนา และวัฒนธรรม เช่น วันสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา วันออกพรรษา ลอยกระทง เป็นต้น

ทางด้านสุขภาพและอนามัย

เช่น มีการดำเนินการจัดหาเครื่องอุปโภค บริโภค จากองค์การบริหารส่วนตำบลให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ จัดหาทรายอบเขตเพื่อกำจัดยุงลายแก่ประชากรในชุมชน และโรงเรียน ตามโครงการควบคุมโรคติดต่อโดยแมลง จัดโครงการมีบ้านน้ำอยู่ รวมทั้งจัดหาถังขยะให้แก่ประชากร

ในหมู่บ้าน นอกจากนี้ก็ยังมีศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน เป็นสถานที่เผยแพร่ข่าวสาธารณสุข สุขภาพอนามัยหมู่บ้าน และเป็นสถานที่ฉีดวัคซีนกันโรคทั้งคนและสัตว์เลี้ยงด้วย

โรคระบาดในคนและสัตว์เลี้ยงในหมู่บ้านที่พบมากในรอบ 5 ปีมานี้คือ

-โรคพิษ คือ เพลี้ย แอนแทรกโนคมะม่วง ในจุดสีน้ำตาลข้าว

-โรคในสัตว์ คือ โรคพิษสุนัขบ้า โรคเท้าเปื่อย

-โรคในคน คือ โรคไข้เลือดออก ตาแดง งูสวัด ไข้หวัดใหญ่ อุจจาระร่วง บิด คางทูม

(ข้อมูลจากสถานีอนามัยตำบลโคกสูง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา : 2544)

สภาพบ้านเรือนของชุมชน

ย้อนไปเมื่อก่อนที่หมู่บ้านจะเข้าสู่ภาวะความเจริญ สภาพบ้านเรือนของชุมชนส่วนใหญ่จะใช้ไม้ในการปลูกสร้างบ้านเรือน ลักษณะเป็นไม้กระดานตีแนวขวาง หลังคามีทั้งสังกะสีและมุงใบจาก ใต้ถุนไม้สูงนัก ขนาดเล็กใหญ่ขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยรวมแล้วก็จะ เป็นครอบครัวค่อนข้างใหญ่ และจะนิยมเลี้ยงสัตว์เลี้ยงเอาไว้ใต้ถุนเรือน

ปัจจุบันบ้านเรือนในสมัยใหม่จะมีสภาพแตกต่างจากเมื่อก่อนมาก มีความนิยมตกแต่งบ้านเรือนกันต่างจากสมัยเดิมค่อนข้างมากจากวัสดุประสงค์ในการใช้อาศัยเป็นหลัก หากเดี๋ยวนี้ มีการปลูกเรือนตกแต่งกันอย่างสวยงาม อีกทั้งสภาพก็ดูคงทนแข็งแรงมากเพราะมีการนำเอาวัสดุ คงทนมาใช้ในการปลูกสร้าง เช่น ใช้ปูนแทนการทำฝาบ้าน ใช้กระเบื้องแทนใบหญ้าหรือสังกะสี เป็นต้น บ้านสมัยใหม่ที่พบเห็นมีอยู่หลายรูปแบบ บ้านชั้นเดียว บ้านชั้นครึ่ง หรือบ้านสองชั้น มีทั้งแบบที่เป็นปูนทั้งหลัง หรือเป็นไม้ทั้งหลัง หรือทั้งสองอย่างผสมผสานกันก็มี ราคาของการ สร้างบ้านในสมัยนี้ค่อนข้างมากกว่าสมัยก่อนมาก

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่นๆ

1. ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจ เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านเกษตรกรรม

นายสนั่น ดวงใหม่ อายุ 59 ปี เชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงสัตว์ เพาะปลูก และการทำเกษตรกรรมแบบผสมผสาน มีประสบการณ์มาแล้ว 15 ปี

ด้านการแพทย์แผนไทย

นางลำไย จรจอหอ อายุ 63 ปี มีความเชี่ยวชาญด้านการนวดแผนโบราณ มีประสบการณ์มาแล้ว 30 ปี

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

นายพนม แดงมณี อายุ 37 ปี มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดตั้งองค์กร มีประสบการณ์มาแล้ว 4 ปี

ด้านศิลปกรรม

นางสมุห์ ศรีสาคร อายุ 69 ปี มีความเชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้าน เพลงโคราช มีประสบการณ์มาแล้ว 30 ปี

นางลำไย จรจอหอ อายุ 63 ปี มีความเชี่ยวชาญด้านเพลงโคราชมีประสบการณ์มาแล้ว 30 ปี

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี

นายสัมเฒ่า ภักดี อายุ 71 ปี มีความเชี่ยวชาญด้านหมอขวัญ หมอตำรา มีประสบการณ์มาแล้ว 50 ปี

ด้านโภชนาการ

นางปุ่น จำปาโพธิ์ อายุ 52 ปี มีความเชี่ยวชาญด้านการทำอาหาร มีประสบการณ์มาแล้ว 30 ปี

นางน้อย อินโคกสูง อายุ 53 ปี มีความเชี่ยวชาญด้านการทำไส้กรอกหมูและอาหาร มีประสบการณ์มาแล้ว 15 ปี

นางจวน พงษ์เกาะ อายุ 57 ปี มีความเชี่ยวชาญด้านอาหาร มีประสบการณ์มาแล้ว 20 ปี

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1. นโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมมนาและเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ประชากรมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชากรในหมู่บ้านที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ก็คือ เป็นแหล่งเงินทุนที่ได้เข้ามาช่วยเหลือ และเป็นปัจจัยที่สำคัญมากอย่างหนึ่งที่สามารถเปิดช่องทางทำมาหากินและเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัวได้ โดยที่ไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับเงินกู้นอกระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ค่อนข้างสูง และกองทุนเงินล้านบาทยังช่วยเปิดโอกาสที่ดีให้กับคนที่ไม่ม่มีเงินลงทุนได้สร้างอาชีพและมีรายได้ เป็นเศรษฐกิจแบบช่วยเหลือให้ประชากรในชุมชนได้สามารถพึ่งพาตนเอง ช่วยสร้างงานให้กับผู้ที่ไม่ม่มีอาชีพและทำให้สมาชิกได้เคารพและอยู่ในกฎระเบียบเงินของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ที่คืต่อสังคมต่อไป

2. เงิน 1 ล้านบาท จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของกองทุนและตามวัตถุประสงค์ของผู้กู้ โดยกองทุนหมู่บ้านระดมพัฒนา หมู่ที่ 6 ได้รับเงินจัดสรรเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ.2544 หมายเลขบัญชีธนาคารกองทุนเงินล้านคือ 06-4301-20-188584-7 มีสมาชิกแรกเข้า ณ ปัจจุบัน 95 ราย

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีอำนาจหน้าที่คือ บริหารกองทุน ตรวจสอบดูแลจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน ออกระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการบริหารกองทุน ทำการรับสมาชิกจัดทำทะเบียนสมาชิก ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดและหรือมอบหมาย

วันที่เลือกตั้ง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของหมู่บ้านระดมพัฒนา หมู่ที่ 6 คือวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ.2544 การเลือกตั้งให้เป็นไปตามระเบียบของกองทุนแห่งชาติ ว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ผู้ที่ถูกคัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการมีรายชื่อดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านระดมพัฒนา

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง
1	นายพนม แดงมณี	ประธานกองทุน
2	นางสมมาศ คลังไรสง	เลขานุการ
3	นางลัดดา จำปาโพธิ์	เลขานุการ
4	จำสืบเอกขอบ ภาคตันเทียะ	เหรัญญิก
5	นายเลียง เชิดพุดชา	กรรมการ
6	นายพัน พินเกาะ	กรรมการ
7	นางกัญญา พิพิธภณช์	กรรมการ
8	นายวิศาล เกลี่ยกลาง	กรรมการ
9	นางสมศรี คาบตันเทียะ	กรรมการ
10	นายเปี้ยก แสนธิ	กรรมการ
11	นางทองเพชร สิทธิประเสริฐ	กรรมการ
12	นายบุญเลิศ นิลพล	กรรมการ
13	นางพนมไพร จันทล่ำม	กรรมการ
14	นางจำลอง พึ่ง โคนสูง	กรรมการ
15	นายพิชิต รัศมีเพ็ชร	กรรมการ

4. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน การชำระคืนเงินกู้นั้น สำหรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้นั้นจะเก็บในอัตราร้อยละ 12 บาทต่อปี และจะมีการส่งเงินดอกเบี้ยทุกเดือน ทั้งนี้การชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกผู้กู้แต่ละรายอาจไม่เหมือนกัน เช่น ชำระทุกเดือน ทุกสามเดือน ทุกหกเดือน เป็นต้น แต่ทั้งนี้แล้วคณะกรรมการ ได้มีกำหนดให้มีการส่งเงินคืน ณ สิ้นปีของบัญชีกองทุนพร้อมด้วยดอกเบี้ยที่จะต้องส่งทุกเดือน

5. สมาชิกขอกู้เงินจากกองทุนฯ โดยสมาชิกจะต้องสมัครเข้าเป็นสมาชิกเพื่อขอกู้เงิน ผู้สมัครจะต้องยื่นขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หลังจากนั้นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม เมื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพิจารณาคุณสมบัติและเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกแล้ว จะแจ้งให้บุคคลนั้นทราบและชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น และเงินฝากตั้งจะภายในสามวันนับจากวันที่ได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

เอกสารที่ต้องใช้ในการขอกู้เงินจะต้องประกอบไปด้วย

1. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้กู้ พร้อมรับรองสำเนา
2. สำเนาทะเบียนบ้านของผู้กู้ พร้อมรับรองสำเนา
3. สมุดบัญชีเงินฝากธนาคารออมสิน
4. ผู้ค้ำประกัน 2 คน(ต้องเป็นสมาชิกของกองทุนฯ)
5. คำยินยอมจากคู่สมรส
6. โครงการที่ขอกู้ยืมเงินกองทุนตามแบบฟอร์มผู้ค้ำประกัน

1. สำเนาบัตรประชาชนพร้อมรับรองสำเนา
2. สำเนาทะเบียนบ้านพร้อมรับรองสำเนา

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า ผู้กู้จะต้องเป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านระงมพัฒนาหมู่ที่ 6 เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนจัดตั้งกองทุน มีนิสัยอันดีงาม มีความเข้าใจเห็นชอบด้วยหลักของกองทุน และสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน เป็นผู้พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน โดยจะต้องเป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิกและจะต้องมีเงินฝากตั้ง และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ไม่เกินหนึ่งหุ้นในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน เมื่อได้เข้าสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนแล้วจะ

ต้องเขียนโครงการขอเงิน จากนั้นให้ยื่นโครงการต่อคณะกรรมการกองทุน คณะกรรมการกองทุนจะทำการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ฐานะทางครอบครัวของผู้กู้ ความสามารถในการชำระหนี้เงินคืน เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วคณะกรรมการก็จะทำการแจ้งให้สมาชิกได้ทราบ

2. การแนะนำธุรกิจ โดยส่วนใหญ่แล้วสมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนฯ จะนำเงินที่กู้ไปขยายกิจการของตนเป็นส่วนใหญ่ และสมาชิกที่ยังไม่เคยธุรกิจมาก่อนก็จะศึกษาจากผู้ที่เคยทำหรือประกอบอาชีพอยู่ก่อนแล้ว ในบางโอกาสก็มีเจ้าหน้าที่จากส่วนของทางราชการมาแนะนำอาชีพ

3. การชำระคืนเงินกู้ พบว่า เงินสำหรับเงินกู้กำหนดไว้ดังนี้ เช่น การพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน เพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในหนึ่งปี ส่วนเงินกู้ประเภทบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินกู้เต็มจำนวนพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่เกิน 120 วัน

4. กระบวนการทำบัญชีของกองทุนฯ พบว่า กองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝากและบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนอย่างรอบรอบเดือนละหนึ่งครั้ง แล้วปิดประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบ โดยมีประเภทบัญชีที่จะต้องดำเนินการดังนี้

- บัญชีเงินฝากออมทรัพย์
- รายรับและรายจ่ายของกองทุน
- สินทรัพย์และหนี้สินของกองทุน

โดยคณะกรรมการกองทุนฯ จะตรวจสอบบัญชีของกองทุน และรายงานการตรวจสอบบัญชี ต่อคณะอนุกรรมการสนับสนุนเพื่อทราบถึงความก้าวหน้า ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกองทุนทุกสามเดือนและทุกรอบปี พร้อมทั้งแสดงบัญชีกำไร ขาดทุนและงบดุลในบัญชีที่ส่งมาภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

5. การช่วยทางการตลาด สำหรับการช่วยทางการตลาดแล้วคณะกรรมการไม่ได้เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องของการตลาด ส่วนใหญ่แล้วสมาชิกที่ทำโครงการจะมีตลาดที่สมาชิกส่งเป็นประจำ เช่น ในหมู่บ้าน หรือ ตลาดขายส่งในตัวเมือง เป็นต้น

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1. ผลโดยตรงพบว่า มีสมาชิกกองทุนทั้งหมด 95 ราย ทำการขอกู้ทั้งหมด 95 ราย เมื่อเปิดทำการให้กู้ แต่ ณ ปัจจุบันมีผู้กู้ได้ทำการชำระคืนเงินกู้แล้ว 1 ราย ยอดเงินให้กู้รวมทั้งหมด 960,000 บาท

2. ผลกระทบโดยตรง พบว่า จำนวนผู้กู้ที่กู้ได้ 95 รายจากสมาชิกทั้งหมดโดยแบ่งเป็น รอบ ๆ ดังนี้

- รอบแรกปล่อยให้กู้ 28 ราย เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ.2544
- รอบสองปล่อยให้กู้ 28 ราย เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2544
- รอบสามปล่อยให้กู้ 5 ราย เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2544
- รอบสี่ปล่อยให้กู้ 10 ราย เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ.2544
- รอบห้าปล่อยให้กู้ 24 ราย เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ.2544

มีเงินสะสมจากกองทุนสะสมสัจจะของสมาชิกหมู่บ้าน 6,000 บาท

ผลกระทบทางตรงการการทำโครงการของสมาชิกก็คือ มีการสร้างงาน และอาชีพเสริมเกิดขึ้นในชุมชน ทำให้สมาชิกมีรายได้จากการทำอาชีพ และขยายกิจการ

3. ผลกระทบทางอ้อมพบว่า สมาชิกในชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนมีความเข้าใจอันดีร่วมกันภายใต้กฎระเบียบของกองทุนฯ มีการสร้างเครือข่ายความรู้ของคณะกรรมการกองทุนฯ เช่นการทำบัญชี การบริหารจัดการกองทุนฯ เป็นต้น

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

ผลระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1. สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนฯ เพื่อไปทำโครงการนั้นส่วนใหญ่แล้ว สมาชิกแทบจะใช้ความรู้เดิมสืบทอดกันมา มาในการประกอบอาชีพ เป็นการใช้ประสบการณ์เดิมมาใช้ในการดำเนินกิจการ

2. อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของหน่วยระบบ B

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว สมาชิกจะมีการสืบทอดทางการทำมาหากินจากรุ่นของ ปู่ย่า ตายาย หรือใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่น อาศัยการได้เรียนรู้กันมาในช่วงๆ

- ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ สมาชิกส่วนใหญ่ของหมู่บ้านจะเป็นหนี้ของ ธกส. เป็นจำนวนมาก ส่วนหนี้ของนายทุนนั้นมีบ้างแต่ไม่มากเท่าไรเพราะอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง และจะอาศัยหนียืมบ้างจากญาติพี่น้อง

- หนี้สินนอกกระบบ มีค่อนข้างน้อยเพราะอัตราที่สูงเกินไปของดอกเบี้ย

- อาชีพหลักของผู้กู้ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเกษตรกรที่ทำนา ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ ค้าขาย รองลงมา

- รายได้ของครอบครัว รายได้ส่วนใหญ่จะมาอาชีพหลักของสมาชิก เช่น ถูกจ้างโรงงาน รับจ้างทั่วไป เป็นต้น

- ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน สมาชิกจะใช้ประสิทธิภาพเดิมจากการประกอบอาชีพ การลองถูกลองผิด ตลอดจนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ในการประกอบอาชีพ

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1. จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมเงิน สมาชิกจะนำไปใช้ตามที่ได้เขียนขอกู้ ทั้งนี้จะมีการเพิ่มกำลังการผลิต หรือเสริมสร้างอาชีพใหม่ให้เกิดขึ้นในชุมชน จำนวนเงินที่กู้ได้มาจะเป็นตัวกำหนดการเติบโตของโครงการ

2. อื่นๆ เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

- อาจจะเป็นเงินทุนของสมาชิกเองหรือเงินทุนที่จากแหล่งอื่น แต่ไม่ใช่เงินที่กู้ได้จากกองทุนเงินล้าน

- สถานที่และวัตถุดิบ ส่วนใหญ่จะเป็นที่ทำกินของสมาชิกเอง วัตถุดิบต้องพึ่งจากร้านค้าการเกษตรในตัวเมืองเป็นส่วนใหญ่ และร้านค้าของชุมชนเอง

- เทคนิควิธีทำงาน อาศัยความรู้เดิมจากประสบการณ์ตนเองและจากผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาแนะนำให้ความรู้โดยตรง และภูมิปัญญาท้องถิ่น

- กำลังการทำงาน แรงงานส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานเล็กๆน้อยๆ ของคนในครอบครัว หากต้องใช้กำลังแรงงานมาก อาจมีการจ้างแรงงานจากคนในชุมชน

2.2.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1. การกระทำการอย่างถูกวิธี ของผู้กู้แต่ละรายพบว่า เป็นการทำตามความเข้าใจและการลองผิดลองถูกเป็นประสบการณ์

2. อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

- การหาตลาดที่ดี ตลาดในเขตตัวเมืองและในชุมชนทั้งในหมู่บ้านและใกล้เคียง

- การหาวัตถุดิบ วัตถุดิบส่วนใหญ่จะอาศัยร้านค้าการเกษตรในตัวเมือง และของชุมชนบ้าง

- การทำบัญชีที่ดี สมาชิกไม่นิยมทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพราะไม่สะดวก จะใช้วิธีประมาณการ หรือคาดคะเน จึงไม่สามารถทราบรายรับรายจ่ายที่แท้จริง

- การวิเคราะห์การประเมิน สมาชิกใช้ประสิทธิภาพในแต่ละครั้งเป็นการแก้ไขดำเนินงานและศึกษาก่อนการลงทุน จะพบว่าค่อนข้างจะมีผลผลิตจากอาชีพ ส่วนสมาชิกที่ขาดการประเมินในกิจการ โดยไม่ได้มีประสบการณ์ในการประกอบการมาก่อนจะไม่ค่อยประสบความสำเร็จในกิจการเท่าที่ควร

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ผลโดยตรง พบว่า ผลผลิตที่ได้ของสมาชิกจะเป็นตัวเงินซึ่งมาจากการขาย

ผลผลิตที่ได้นั่นเอง

2. ผลกระทบโดยตรง พบว่า มีการเกิดอาชีพ และกิจการที่ใหญ่ขึ้นมีการขยายกำลังการผลิต มีความมั่นคงทางอาชีพ

3. ผลกระทบทางอ้อม พบว่า ชุมชนมีศักยภาพประกอบกับการเกิดระบบเศรษฐกิจที่ดีขึ้นของสมาชิกในชุมชนมีการพึ่งพาตนเองได้ของสมาชิก ลดการว่างงานที่เกิดขึ้นคนในชุมชนกลับบ้านเกิด ครอบครัวอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน ชุมชนเข้มแข็ง

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

สรุปได้ดังนี้ กองทุนบ้านระดมพัฒนาหมู่ที่ 6 ตำบลโคกสูง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งหมด 95 ราย มีผู้กู้เงินกองทุนทั้งหมด จำนวน 95 ราย แยกเป็นผู้กู้แต่ละประเภทดังต่อไปนี้

พัฒนาอาชีพ

- ผลผลิตทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน จำนวนผู้กู้ 15 ราย รวมเงินกู้ 176,000 บาท
ณ ปัจจุบันมีผู้กู้ได้ชำระคืนเงินต้นแล้ว 1 ราย รวมวงเงินกู้ปัจจุบันเป็นวงเงินกู้ 156,000 บาท

- เลี้ยงสัตว์ โค ไก่ หมู เป็ด จำนวนผู้กู้ 37 ราย รวมเงินกู้ 325,000 บาท

- อาชีพประมง คือ เลี้ยงปลา จำนวนผู้กู้ 6 ราย รวมเงินกู้ 49,000 บาท

ค้าขาย

- ค้าขายประเภทจำพวก ของชำ อาหาร เป็นต้น จำนวนผู้กู้ 26 ราย รวมเงินกู้ 301,000 บาท

อาชีพการบริการ

-ช่างซ่อมรถ คือ ซ่อมรถจักรยาน รถจักรยานยนต์ จำนวนผู้กู้ 2 ราย รวมเงินกู้ 32,000 บาท

-ช่างตัดเย็บเสื้อผ้าที่หมู่บ้าน จำนวนผู้กู้ 5 ราย รวมเงินกู้ 60,000 บาท
อุตสาหกรรมในครัวเรือน

-การทำไส้กรอกหมู จำนวนผู้กู้ 1 ราย รวมเงินกู้ 12,000 บาท

ลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ

- หาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร คือ ซีอรดไถนา จำนวนผู้กู้ 1 ราย รวมเงินกู้ 10,000 บาท
- หาวัสดุปัจจัยเพื่อการบริการ คือ ซ่อมรถเพื่อใช้ในการบริการขนส่ง จำนวน 2 ราย รวมเงินกู้ 15,000 บาท

ปัจจุบันมีสมาชิกกองทุนทั้งหมด 95 ราย สมาชิกกู้ยืมเงินกองทุน ปัจจุบันที่ยังไม่ส่งคืนเงินต้น 94 ราย มีสมาชิก 1 รายที่ชำระเงินต้นของกองทุนแล้ว รวมเงินกองทุน ณ ปัจจุบันที่สมาชิกกู้ยืมไปเป็นจำนวนเงิน 960,000 บาท เงินกองทุนเงินล้านปัจจุบันเหลือ 40,000 บาท ดอกเบี้ยจากเงินกู้ทั้งหมดที่เก็บได้ 60,225 บาท

เทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้

3.1 อาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน ปัจจัยนำเข้าที่ตีได้แก่ พันธุ์ข้าวที่จะใช้ในการเพาะปลูก การมีที่ดินทำกินของสมาชิก เงินทุนใช้จ่าย ยา และปุ๋ย

กระบวนการที่ตีได้แก่ ความมีประสิทธิภาพของสมาชิก ตลอดจนมีการประเมินความเป็นไปได้ของกิจกรรมที่จะทำ

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ปริมาณของผลผลิตที่เพิ่มขึ้น ได้คุณภาพทั้งราคาและน้ำหนัก

3.2 อาชีพเลี้ยงสัตว์ ปัจจัยนำเข้าที่ตีได้แก่ สถานที่หรือโรงเรือน พันธุ์ของสัตว์เลี้ยง วัสดุคิบหรืออาหารสัตว์

กระบวนการที่ตีได้แก่ การศึกษาก่อนการลงทุน ประสิทธิภาพของสมาชิก

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ สัตว์เลี้ยงได้น้ำหนักดี ราคาสูง ให้ผลผลิตคุ้มค่าต่อการลงทุน ไม่เป็นโรค

3.3 อาชีพประมง ปัจจัยนำเข้าที่ตีได้แก่ พันธุ์ปลา สถานที่ เงินทุน

กระบวนการที่ตีได้แก่ การมีตลาดรองรับผลผลิต คัดสรรคุณภาพของผลผลิต เช่นการคัดปลา เป็นต้น

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ขายได้ราคาดี เป็นที่นิยม

3.4 อาชีพค้าขาย ปัจจัยนำเข้าที่ตีได้แก่ เงินที่ใช้ในการลงทุน

กระบวนการที่ตีได้แก่ ขายสินค้าในราคาคุณภาพ และสินค้ามีคุณภาพ

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ มีลูกค้าและรายได้ที่ตามมา การเพิ่มปริมาณการค้าขายมีความหลากหลายของสินค้ามากขึ้น

3.5 อาชีพการบริการ ปัจจัยนำเข้าที่ตีได้แก่ เงินทุน วัสดุอุปกรณ์

กระบวนการที่ดีได้แก่ บริการที่ดี ราคาเป็นกันเอง ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้งาน ตลอดจนการบำรุงรักษา

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ มีลูกค้าเพิ่มขึ้น และรายได้

- ช่างเย็บเสื้อผ้า ปังจ๋ายนำเข้าที่ดีได้แก่ จักรเย็บผ้า และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการเย็บผ้า กระบวนการที่ดีได้แก่ มีความปราณีต ตรงเวลา ราคาข่อมเยาว์

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ได้รับความนิยมน มีลูกค้าและรายได้ที่เพิ่มขึ้น

3.6 อุตสาหกรรมในครัวเรือน คือ การทำไส้กรอกหมู ปังจ๋ายนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินทุน ประสิทธิภาพและความชำนาญของสมาชิก

กระบวนการที่ดีได้แก่ ใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ ราคาต่ำกว่าท้องตลาด

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ รสชาติดี ขายได้ราคามีรายได้เพิ่มขึ้น

3.7 ปังจ๋ายการผลิตทางการเกษตร คือ ซ้อรถไถนา ปังจ๋ายการนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินทุน ที่ดินทำกิน

กระบวนการที่ดีได้แก่ มีการประสิทธิภาพการเรียนรู้เคมี และจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ขยายพื้นที่ทำกิน สามารถเพิ่มผลผลิตให้ได้มีปริมาณมากขึ้นกว่าเดิม

3.8 หาววัสดุปังจ๋ายเพื่อการบริการ คือ ซ่อมรถยนต์เพื่อใช้ในการบริการทั่วไป ปังจ๋ายนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินทุน ลูกค้า

กระบวนการที่ดีได้แก่ มารยาทส่วนตัวในการขับรถของสมาชิกอันจะได้รับความไว้วางใจจากผู้รับบริการ และบริการด้วยความสุภาพ

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ได้รับความไว้วางใจ รายได้และลูกค้าเพิ่มขึ้น

4. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.1 ผลที่เกิดจากตัวชี้วัด ทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้สมาชิกมีรายได้ มีความมั่นคงทางอาชีพและทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นจากเดิม เมื่อมีเงินทุนเงินล้านเข้ามาช่วยเหลือ

4.2 ผลที่เกิดจากตัวชี้วัด ทางด้านความเข้มแข็ง และการมีศักยภาพของการจัดการบริหารกองทุน ฯ ของชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารจัดการกองทุนที่ดีก่อให้เกิดมีการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน

5. สรุปการทำสารนิพนธ์

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนแห่งชาติ ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

5.1.1 การเกิดกองทุนพบว่า สมาชิกในชุมชนมีการตื่นตัวที่ดีในโครงการกองทุนเงินกู้ของรัฐบาล ในตอนแรกมีการเข้าใจวัตถุประสงค์ที่ผิดของโครงการคิดว่าเป็นเงินให้เปล่า สมาชิกส่วนใหญ่มีหนี้สินเดิมอยู่บางรายจึงไม่ได้นำเงินที่กู้ได้จากกองทุนไปใช้ประกอบอาชีพจริง แต่นำไปชำระหนี้เดิมที่มีอยู่ จึงไม่ก่อให้เกิดการสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกอย่างแท้จริง

5.1.2 ระบบการบริหารกองทุนพบว่า กฎระเบียบของกองทุนมีความเหมาะสมแต่ก็ขาดการร่วมมือในการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

5.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า สมาชิกที่มีความรู้เดิมจากการประกอบอาชีพและทำการศึกษาก่อนการลงทุนจะค่อนข้างประสบความสำเร็จในกิจการที่ทำ แต่ประชากรที่ไม่มีความรู้ความชำนาญมาก่อนไม่ค่อยประสบผลสำเร็จจากกิจการที่ทำ สิ่งที่มาคือหนี้สินที่เพิ่มขึ้น และกิจการที่ยุบลง หรือไม่ต่อเนื่อง

5.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า มีการพัฒนาจากรากฐานไปสู่ระดับประเทศ มีการสร้างระบบเศรษฐกิจในชุมชนที่ดีขึ้น

5.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า ชุมชนมีความรับผิดชอบเกิดขึ้นในชุมชน

5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

5.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

1. การมีผู้นำที่ดี และคณะกรรมการกองทุนฯ
2. สมาชิกมีความตั้งใจในการประกอบธุรกิจ
3. สมาชิกมีความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกที่ดีร่วมกันในชุมชน
4. ระเบียบการบริหารกองทุนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

5.2.2 ปัจจัยด้านลบ

1. คณะกรรมการไม่มีความชัดเจนในการแบ่งอำนาจหน้าที่
2. สมาชิกไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์การขอกู้เงินของกองทุน
3. ขาดความเข้าใจอันดีร่วมกันในด้านการให้ความร่วมมือของสมาชิกกับคณะกรรมการกองทุน

5.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า

การบริหารจัดการกองทุนค่อนข้างเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อยแต่มีบ้างเล็กน้อยที่เป็นปัญหา การทำบัญชีของคณะกรรมการชัดเจน เพราะมีการทำบัญชีของผู้กู้แบบรายตัว การปล่อยกู้เงินให้พิจารณาโดยความเป็นธรรมและมีความเหมาะสมกับคุณสมบัติของผู้กู้

5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

5.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด พบว่าเป็นการช่วยยกระดับฐานความเป็นอยู่ของสมาชิกผู้กู้ได้ระดับหนึ่งในด้านของการมีอยู่มีกินสามารถเลี้ยงครอบครัวจากอาชีพที่ทำได้ สมาชิกได้แสดงความรู้ความคิดเห็นของตนต่อท้องถิ่นก่อให้เกิดการมีประชาธิปไตยระดับพื้นฐานเกิดขึ้นในชุมชน

5.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่าสมาชิกในชุมชนได้เล็งเห็นประโยชน์ร่วมกันในชุมชนโดยให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อพัฒนาในด้านต่างๆ ผลจากความร่วมมือร่วมใจกันของสมาชิกในชุมชนจะก่อให้เกิดความสามัคคีและรักใคร่ปรองดองกัน

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปอภิปรายผล

สรุป

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่บ้านระดมพัฒนา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ชุมชนมีการนำเงินทุนหมุนเวียนเพื่อสร้างรายได้ สร้างงาน หรือพัฒนาอาชีพ
2. ชุมชนมีศักยภาพสามารถพึ่งพาตนเองมีความริเริ่มแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ความเป็นอยู่

แบบพอเพียง

3. มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนของชุมชน
4. เพื่อให้เกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ระหว่างชุมชนระดับรากฐาน ไปจนถึงระดับ

ประเทศ

5. เพื่อให้ทราบตัวชี้วัดและระดับความเข้มแข็งตัวชี้วัดของชุมชนซึ่งมี บร.2 เป็นตัวกำหนด

2. วิธีดำเนินการ

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาระเบียบข้อบังคับและทำความเข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของท้องถิ่นที่ลงพื้นที่ปฏิบัติงาน

2. ศึกษากระบวนการและรูปแบบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ในชุมชนท้องถิ่น ที่ลงพื้นที่ปฏิบัติงาน

3. ใช้ จีพีพี โมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปร ที่จะทำการเก็บข้อมูล

4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบบร.ต่างๆในการเพิ่มเติมข้อมูล ศึกษาจากเอกสารทุกวิทยุภูมิ

5. วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องเขียน

6. ดำเนินการเขียน

3. ผลการดำเนินงาน

3.1 จากการประเมินผลหน่วยระบบ A สรุปได้ดังนี้

3.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

จากการปฏิบัติงานในพื้นที่บ้านระงมพัฒนา พบว่า ประชากรมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชากรในหมู่บ้านที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ก็คือ เป็นแหล่งเงินทุนที่ได้เข้ามาช่วยเหลือ และเป็นปัจจัยที่สำคัญมากอย่างหนึ่งที่สามารถเปิดช่องทางทำมาหากินและเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัวได้ โดยที่ไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับเงินกู้ยืมในระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ค่อนข้างสูง และกองทุนเงินล้านบาทยังช่วยเปิดโอกาสที่ดีให้กับคนที่ไม่ม่มีเงินลงทุนได้สร้างอาชีพและมีรายได้ เป็นเศรษฐกิจแบบช่วยเหลือให้ประชากรในชุมชนได้สามารถพึ่งพาตนเอง ช่วยสร้างงานให้กับผู้ที่ไม่ม่มีอาชีพและทำให้สมาชิกได้เคารพและอยู่ในกฎระเบียบเงื่อนไขของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ที่ดีต่อสังคมต่อไป

3.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า ผู้กู้เห็นชอบด้วยหลักของกองทุน เป็นผู้พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน โดยจะต้องเป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก เมื่อได้เข้าสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนแล้วจะต้องเขียนโครงการขอกู้เงิน จากนั้นให้ยื่นโครงการต่อคณะกรรมการกองทุน คณะกรรมการกองทุนจะทำการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความสามารถในการชำระเงินคืน เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วคณะกรรมการก็จะทำการแจ้งให้สมาชิกได้ทราบ

2. การแนะนำธุรกิจ โดยส่วนใหญ่แล้วสมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนฯ จะมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพนั้น ๆ มาก่อน

3. การชำระคืนเงินกู้ พบว่า เงินสำหรับเงินกู้กำหนดไว้ดังนี้ เช่น การพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน เพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ยภายในหนึ่งปี ส่วนเงินกู้ประเภทบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินกู้เต็มจำนวนพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่เกิน 120 วัน

4. การชำระหนี้ เมื่อครบกำหนดหนึ่งปีของการกู้ยืมจะต้องส่งเงินคืนและดอกเบี้ย

5. การช่วยทางการคณะกรรมการไม่ได้เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องของการตลาด ส่วนใหญ่แล้วสมาชิกที่ทำโครงการจะมีตลาดที่สมาชิกส่งเป็นประจำ

2.2.1 คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ธนาคาร และนายทุนที่มีดอกเบี้ยสูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตในระยะเวลาอันสั้น

2.2.2 คนในชุมชนเป็นลูกหนี้ธนาคารเมื่อมีการกู้เงินกองทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำกว่า ทำให้กู้เงินส่วนนี้ไปใช้ธนาคาร แต่พอเมื่อจะส่งเงินกองทุนฯ ก็จะกู้ยืมเงินนอกระบบที่มีอัตราสูงไปส่งเงินกองทุน

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

มีการเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพเกษตร มีการเพิ่มประสิทธิภาพและความแข็งแกร่ง ในการดำเนินโครงการตลอดจนสร้าง เครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

- สมาชิกชุมชนมีความรับผิดชอบต่อชุมชน
- สมาชิกชุมชนมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน
- สมาชิกชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง
- มีการอยู่ในชุมชนอย่างมีสันติ
- มีการเลือกสรรหรือสื่อความเข้าใจ แบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิภาพ

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ คือ

5.1 ผลโดยตรง เมื่อครบเวลา 1 ปี ผู้กู้สามารถมีรายได้เพิ่มเติม สามารถขยายกิจการและสามารถนำเงินมาชำระคืนได้

5.2 ผลกระทบโดยตรง

สมาชิกผู้กู้เงินสามารถปลดหนี้ได้บางส่วน แต่เมื่อดำเนินการหลาย ๆ ปีก็จะสามารถปลดหนี้ได้หมด และก่อให้เกิดศักยภาพในการประกอบอาชีพสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม

การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีซึ่งก่อให้เกิดความสงบสุข

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ

1. ควรมีการแก้ไขให้มีการส่งเสริมดอกเบี้ยเป็นเดือนหรือปีที่อยู่กับความพร้อมของผู้กู้

2. การมีการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยให้เหมาะสมกับสถานะการเงินของสมาชิก
กองทุน

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1. ควรมีการแบ่งงานให้ชัดเจน และทั่วถึง
2. ควรมีให้สมาชิกกองทุนประเมิน การทำงานของกรรมการ

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

1. ควรมีการจัดอบรมอาชีพให้กับสมาชิก
2. ควรมีการแนะนำช่องทางการตลาดให้แก่ผู้กู้

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการคืนคว่าและวิจัยเพิ่มเติม

1. ควรจะมีการศึกษาถึงประ โยชน์ของกองทุน
2. ศึกษาถึงผลกระทบจากกองทุนต่อสมาชิก

บรรณานุกรม

- กองทุนเพื่อสังคม, สำนักงาน. 2544. **ชีวิตชุมชน.** (มีนาคม-มิถุนายน 2544), กรุงเทพฯ.
- กรมการพัฒนาชุมชน, สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน. 2544. **ปูจฉาวิสัยชนากองทุนหมู่บ้าน 1**
ล้านบาท. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรียงไกร พันธุ์เพชร. 2545. **“สุริยะลุยไฟชุมชนธุรกิจไทย ฝ่าวิกฤตเศรษฐกิจ.”** ไทยรัฐ. 15
มกราคม 2545, หน้า 8.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **คู่มือการดำเนินงาน**
สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด และ
อำเภอ เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการ
- นายกรัฐมนตรี.
- _____. 2544. **คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง,** สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- _____. 2544. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**
แห่งชาติ พ.ศ.2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2,3) พ.ศ.2544, ฉบับที่ 4 2545. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านระดมพัฒนา. 2544. **ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน**
ระดมพัฒนา
- ดอกสะแบง. 2545. **“หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน”.** ไทยรัฐ. 21 พ.ค. 2545, หน้า 7.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. 2544. **คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ**
และการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.
- รัตนา เจริญชัย. 2544. **ถอดรหัส “กองทุน” ระดับหมู่บ้าน.** กรุงเทพฯ : ฝ่ายเผยแพร่งานวิจัยสำนัก
งานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สถาบันราชภัฏ. สำนักงาน. 2545. **เอกสารประกอบการเรียนชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา.**
พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทัศนทองการพิมพ์.
- การวิจัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี : บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้งแมส โปรดัก จำกัด.